

รายงานการวิจัย
เรื่อง

มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

Cultural heritage and product development according to the Buddhist concept of creative innovation, case study “Pang Chom” of the Buddhist Innovation Center Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus

โดย

พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์
พระภาวนาวัชรมุนี,ดร.
พระครูโพธิชยานุสิฐ
พระมหาประหยัด ปญฺญาวโร,ดร.
นางอิงอร บุตรศรีผา
นายอนันต์ คติยะจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย
MCU RS 800767216

รายงานการวิจัย
เรื่อง

มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

Cultural heritage and product development according to the Buddhist concept of creative innovation, case study “Pang Chom” of the Buddhist Innovation Center Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus

โดย

พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์
พระภาวนาวัชรมุนี,ดร.
พระครูโพธิชยานุสิฐ
พระมหาประหยัด ปญฺญาวโร,ดร.
นางอิงอร บุตรศรีผา
นายอนันต์ คติยะจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
MCU RS 800767216
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ชื่อรายงานวิจัย: มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู”ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา จังหวัดหนองคาย

ผู้วิจัย: พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์,พระภาวนาวัชรมุนี,ดร.,พระครูโพธิชยานุสิฐ, พระมหาประหยัด ปญญาวโร,ดร.,นางอิงอร บุตรศรีผา,นายอนันต์ คติยะจันทร์,

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๗

ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานศึกษาวิจัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และเพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม เกิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์ โดยเป็นรูปช้างตัวเมีย สีชมพู เพื่อให้เข้ากับสีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผลิตภัณฑ์ ที่ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิตเป็นอย่างดี ๒. รูปแบบมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย พบว่า โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม สำนักวิชาการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่ออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ ระบบออนไลน์ โดยผ่านเพจของมหาวิทยาลัย ๓. เสนอรูปแบบมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย พบว่า ได้นำ

ผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให่มากขึ้น ในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุดิบภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคาย ประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก

Research Title: Cultural heritage and product development according to the Buddhist concept of creative innovation, case study “Pang Chom” of the Buddhist Innovation Center Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus

Researchers: Phrakurpariyatratthanarongkron
Mr. Anan Katiyachan

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campas

Fiscal Year: 2567 / 2024

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research aims to study the current situation and demand for creative Buddhist innovation of the Buddhist Innovation Center,Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, to study the product form from cultural heritage based on the concept of creative Buddhist innovation “Phangchompoo” of the Buddhist Innovation Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, and to propose a product development form from cultural heritage based on the concept of creative Buddhist innovation “Phangchompoo” of the Buddhist Innovation Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus. This is a qualitative research.

The research results found that 1 . The current situation and demand for creative Buddhist innovation of the Buddhist Innovation Center resulted in the symbol of the center, which is a female elephant in pink to match the color of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The products sold include piggy banks, coffee cups, water cups, shirts, and bags, etc., which were well-received by the

general public and students. 2. The cultural heritage model based on the creative Buddhist innovation concept, “Pink Pang”, of the Buddhist Innovation Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, found that it started with providing knowledge in the activities of the Buddhist Innovation Center. The Academic Office was responsible for disseminating, contacting, and promoting training activities on how to make it for students and the general public. It used various online media to present the steps and exhibit products in both document, printed materials, and online systems via the university’s page. 3. The proposed cultural heritage model based on the creative Buddhist innovation concept, “Pink Pang”, of the Buddhist Innovation Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, found that the products were displayed and at festivals in Nong Khai Province, which resulted in little awareness. It is recommended to increase various communication channels in various online channels and create a network for coordination within Nong Khai Province. It should also focus on raw materials within the university to create added value, focusing on farmers. Because in Nong Khai Province, the people are still mainly farmers.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเมตตานุเคราะห์ เกื้อกูลจากบุคคล และผู้เกี่ยวข้องในการทำวิจัยทั้งหลาย ตั้งแต่ช่วงเริ่มดำเนินการ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุติภัค อภินนฺโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผน และส่งเสริมการวิจัย พระมหาสมยศ สุทฺธิสิริ ที่กรุณาตรวจรูปแบบรายงานวิจัย เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกรูป/คน ที่ให้โอกาสกับผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้สำเร็จ

กราบขอบพระคุณพระภาวนาวัชรมุนี,ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตหนองคาย และที่ปรึกษา โครงการวิจัยช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเจ้าหน้าที่ ทุกรูป/คน ที่สนับสนุนเวลา สถานที่ อุปกรณ์ แบ่งเบาภาระงานให้ผู้วิจัยและคณะวิจัย สามารถทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

กำลังแรงใจจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิด และขอความดีงามอันเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบูชาคุณอันยิ่งซึ่งพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และท่านผู้มีอุปการคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จงมีความสุข ความเจริญ และเป็นกุศลบารมีสู่พระนิพพาน “นิพฺพาน ปจฺจโย โหตุ”

พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์

๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย..... ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ข
กิตติกรรมประกาศ..... ง
สารบัญ..... จ
บทที่ ๑ บทนำ
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... ๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... ๒
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย..... ๒
๑.๔ นิยามศัพท์ในการวิจัย..... ๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... ๓
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา..... ๕
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม..... ๑๔
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์..... ๓๐
๒.๔ บริบทของศูนย์พุทธนวัตกรรม วิทยาเขตหนองคาย..... ๓๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... ๓๖
๑.๖ กอบแนวคิดการวิจัย..... ๕๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย
๓.๑ รูปแบบการวิจัย..... ๖๐
๓.๒ พื้นที่การวิจัย..... ๖๑
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ..... ๖๑
๓.๔ เครื่องมือการวิจัย..... ๖๑
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล..... ๖๒
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล..... ๖๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย
๔.๑ สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม..... ๖๕
๔.๒ รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม พังชมพู..... ๖๘

๔.๓ เสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม พังชมพู..... ๗๒

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย..... ๗๔

๕.๒ อภิปรายผล..... ๗๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ..... ๗๘

บรรณานุกรม .....

ภาคผนวก.....

ผนวก ก แบบสัมภาษณ์ .....

ผนวก ข ภาพกิจกรรม.....

ประวัติผู้วิจัย.....

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ และเมื่อประชาชนมีความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ประจำท้องถิ่นของตนเองแล้ว ก็จะเกิดความหวงแหนในอันที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ โดยมีการสืบต่อ ต่อยอด และพัฒนามรดกวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

นวัตกรรม หมายถึง การราบรวมการผสมผสาน หรือการสร้างสรรค์ควารู้ที่ไม่เคยมีมาก่อน ที่มีความเกี่ยวข้องและเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการใหม่[๑] มีอยู่ ๓ ประเด็นที่เป็นมิติสำคัญของนวัตกรรม ก็คือ ๑.ความใหม่ (Newness) สิ่งที่จะได้รับการยอมรับว่า มีคุณลักษณะเป็นนวัตกรรมได้นั้นมิติแรกที่จะต้อมมีก็คือ ความใหม่ หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้ ๒. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic benefits) ในมิติประการที่สองที่ถูกกล่าวถึงเสมอในลักษณะของการเป็นนวัตกรรม ก็คือ การให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรงหรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้ ๓. การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and creativity idea) ในมิติที่สำคัญประการสุดท้ายของการเป็นนวัตกรรม ที่สามารถสรุปได้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ก็คือ การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ หมายความว่า สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็ฯฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบการทำซ้ำ เป็นต้น[๒] ซึ่งถ้ามีการต่อยอด และเกิดการพัฒนาในผลิตภัณฑ์นั้นๆ จนเกิดเป็นสิ่งใหม่ จึงเรียกผลิตภัณฑ์นั้นว่า นวัตกรรม

“นวัตกรรม” จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งจากการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำภูมิปัญญา มรดกวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์และบริการรูปแบบใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้คน การพัฒนาสังคม และการดำเนินธุรกิจให้สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดต่างๆ ในอดีตซึ่งองค์กรจะพัฒนานวัตกรรมให้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่โอกาสทางสังคมและการเรียนรู้ รวมทั้งการบริหารธุรกิจซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เป็นนักนวัตกร ใน ๓ ด้านหลัก (IDE) ได้แก่ ๑) การคิดส่งเสริมนวัตกรรม (Innovative Mindset) และคิดแบบ

---

[๑] ณัฐยา สินตระการผล,การสร้างนวัตกรรมให้เป็น Core competency. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท. ,๒๕๕๓, หน้า ๓๖.

[๒] สมนึก เอื้อจิระพงษ์พนธ์ และคณะ,นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจ, ๓๓ (๑๒๘), ๔๙ - ๖๕. ๒๕๕๓, หน้า ๕๒.

ผู้ประกอบการ (Intrapreneur Mindset) ๒) การคิดแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Design Thinking) ๓) การทำงานเป็นทีมเพื่อค้นหาโอกาสในการพัฒนาและสร้างสรรค์ (Explorative Collaboration) รวมถึงการพัฒนาโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการวิจัยและการสร้างต้นแบบ (Model) เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งองค์กรหรือประเทศที่สร้างสรรค์นวัตกรรมย่อมสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความยั่งยืนและมั่งคั่งให้กับองค์กรและประเทศ[๓]

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” เพื่อใช้เป็นแนวทางมาดำเนินกิจกรรมในวัดและชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ การปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม และให้เกิดเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตสร้างการพัฒนาชุมชน สังคม และเครือข่ายความร่วมมือสู่วิถีแห่งอารยสถาปัตย์โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาประเทศต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ๒. ด้านการสื่อสาร ๓. ด้านการทำงานเป็นทีม และ ๔.ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม

๑.๓.๑ ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต จำนวน ๒๕ รูป/คน

---

[๓] พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. สืบค้นจาก https://bri.mcu.ac.th/?p=๑๓๑๘๒) วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘.

๑.๓.๒ ขอบเขตพื้นที่

สถานที่ใช้ในการวิจัย คือ ศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และผู้ให้ข้อมูล (Informants) จำนวน ๒๕ รูป/คน ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต จำนวน ๒๕ รูป/คน

๑.๔ นิยามศัพท์ในการวิจัย

มรดกวัฒนธรรม หมายถึง องค์ความรู้ การแสดงออก หรือสิ่งประดิษฐ์ทางกายภาพหรือคุณลักษณะที่จับต้องไม่ได้ของสังคมที่สืบถอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

พุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและการสร้าสรรค์ต่อยอดองค์ความรู้เดิม

ด้านวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง การมองภาพร่วมของความเป็นผู้นำ มีมุมมองเดียวกัน ร่วมกันแสดงความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งถ่ายข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งถึงผู้รับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง การร่วมมือการทำ หรือปฏิบัติโดยมีเป้าหมายอันเดียวกัน มีการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และมุ่งหวังความสำเร็จ

ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม หมายถึง การสร้างความร่วมมือ การแสดงบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ และร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น

พังชมพู หมายถึง กระปุกออมสิน โดยมีรูปช้างตัวเมีย เป็นสัญลักษณ์ เป็นพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์จากตำนานของสถานที่โคกหนองพัง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๕.๒ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๕.๓ นำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

บทที่ ๒
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยแบ่งสาระสำคัญตามประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

๒.๔ บริบทของศูนย์พุทธนวัตกรรม วิทยาเขตหนองคาย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางปัญญา พ่วงเอาพัฒนาการทางสังคมมาด้วย ในหนังสือโลกขึ้นสหัสวรรษใหม่ คนต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่า เมื่อพัฒนาถูกต้อง ไม่ว่าจะพัฒนาคนที่ด้านไหน ความเป็นเหตุปัจจัยในระบบความสัมพันธ์ก็จะโยงกันถึง ทำให้การพัฒนาก้าวไปด้วยกันทั้ง ๔ ด้าน ทั้งพัฒนาทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจ และทางปัญญา โดยมีตัวหนุนโยงที่สำคัญคือปัจจัยด้านปัญญา เฉพาะอย่างยิ่งคือโยนิโสมนสิการ[๑]

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงประเด็น “จิตวิทยาชี้นำการศึกษาให้พัฒนาคนอย่างถูกทางพฤติกรรมการกินอยู่ที่พัฒนา บ่งชี้ว่าการศึกษาได้เริ่มต้น” ในหนังสือพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืนเอาไว้ว่า เวลานี้มนุษย์พัฒนามาถึงจุดหัวต่อนี้ หมายความว่า เราได้ประสบปัญหาจนกระทั่งว่า มันทำให้เราต้องคิดในแง่นี้ จิตวิทยาก็จะต้องพิจารณาเรื่องนี้ด้วย ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมนุษย์หรือสิ่งที่มนุษย์จะกระทำนั้น ทำอย่างไรจะให้เกิดประโยชน์ที่เกื้อกูลทั้ง ๓ ส่วนอย่างนี้ จนกระทั่งเราสามารถพูดได้ว่า สิ่งใดที่เกื้อกูลต่อชีวิตก็เกื้อกูลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย สิ่งใด

---

[๑] พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตฺโต), **โลกขึ้นสหัสวรรษใหม่ คนต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๔๑.

เกื้อกูลต่อสังคมก็เกื้อกูลต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้วย สิ่งใดเกื้อกูลสิ่งแวดล้อมก็เกื้อกูลต่อชีวิตและสังคมด้วย ถ้าเราสามารถทำได้ถึงขั้นนี้ อันนี้คือการพัฒนาที่ยั่งยืน[๒]

พระมหาพิพัฒน์ โสภณจิตฺโต ได้กล่าวถึงผลของการพัฒนาหรือเจริญปัญญาก็สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ซึ่งได้กล่าวไว้ในหัวข้อ “ศึกษาการบรรลุธรรมแบบปัญญาวุฒิในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” โดยได้ระบุผลการศึกษาที่ค้นพบว่า “ปัญญาวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยปัญญาโดยมีวิปัสสนาภาวนาเป็นพื้นฐาน หรือเป็นผลของการพ้นจากกิเลสด้วยการกำจัดอวิชชาให้สิ้นไป ความหลุดพ้นจากกิเลศทั้งปวงจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นเป้าหมายสูงสุดในการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธศาสนา...การบรรลุธรรมแบบปัญญาวิมุตติ คือ เป็นการบรรลุธรรมที่มีปัญญาเป็นตัวนำแยกออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) การได้รูปฌาน ๔ ขั้น ขั้นหนึ่งก่อน แล้วปฏิบัติต่อไปจนได้บรรลุธรรม ๒) การที่ได้บรรลุธรรมพร้อมกับได้ปฏิสัมภิทา ๔ ด้วย ๓) การที่ไม่เคยได้ฌานใดก่อนเลย แต่จะได้ในขณะแห่งมรรคญาณของการบรรลุธรรม[๓]

วิวัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาของมนุษย์ล้วนเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งได้มีวิวัฒนาการตามลำดับ ดังนี้ (๑) การพัฒนาในสภาพที่มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ (๒) การพัฒนาที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติ (๓) การพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (Better Change) ช่วยเพิ่มอัตราเร่งในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (Better Speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น (Better Life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ[๔]

การพัฒนาก็เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก อารมณ์ ความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมให้มีความเจริญขึ้นหรือดีขึ้นโดยมีเป้าหมายระยะยาว ดังที่ แนดเลอร์ (Leonard Nadler) ได้กล่าวเอาไว้ว่า การพัฒนาเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง[๕] ดังนั้นหลักการของ “การพัฒนาจึงเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) ส่วนความทันสมัยก็เป็นกรณีเฉพาะอันหนึ่งของการพัฒนา โดยหลักทั่วไปแล้วการพัฒนาเป็นลักษณะทางสังคมที่

---

[๒] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน,** พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๕๐.

[๓] พระพิพัฒน์ โสภณจิตฺโต (ทับงาม), “ศึกษาการบรรลุธรรมแบบปัญญาวิมุตติในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”, **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร,** ปีที่ ๔ ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกประจำปี ๒๕๕๙: หน้า ๕๘๖.

[๔] วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๓-๘.

[๕] Leonard Nadler, **Corporate Human Research Development**, (New York: American society for Training and Development, 1980), pp.4-5.

กำลังเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เคยเป็นไปในอดีตไปสู่สิ่งที่ต้องการจะเป็นซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการพัฒนาแต่ละสังคม”[๖] ซึ่งหลักการของ“การพัฒนาต้องเลือกสรรวัตถุดิบที่ดี คือ คนที่เป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อประสิทธิผลของงาน”[๗] และ “การพัฒนาทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนแล้วจะต้องมีสิ่งอื่นหรือลักษณะอื่นเข้ามาผสม จึงจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนั้นว่าการพัฒนา โดยลักษณะที่จะประกอบเข้ามานั้น คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้ล่วงหน้า”[๘] ดังนั้น ในประเด็นสืบเนื่องนี้ เพื่อให้หลักการของการพัฒนาได้แสดงออกอย่างเด่นชัด ท่านพุทธทาสภิกขุ จึงได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักการของการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไว้ว่า “การพัฒนาที่ถูกต้องควรเป็นไปเพื่อสภาพชีวิตที่ดี อุปมาชีวิตที่สมบูรณ์จำเป็นต้องมีพฤกษาแห่งชีวิต ได้แก่ กายพฤกษา คือ การพัฒนาร่างกายให้เจริญถูกต้องด้วยการเจริญกายภาวนา จิตพฤกษา คือ การพัฒนาจิตให้มีสุขภาพและสมรรถภาพ ทำหน้าที่ได้ดีด้วยการเจริญสมถกรรมฐานให้พ้นจากนิวรณ์รบกวนจิตใจ ด้วยกายเจริญภาวนา โพธิพฤกษา คือ การพัฒนาสติปัญญาให้เห็นโลกและชีวิตตามเป็นจริงด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้พ้นอำนาจอวิชชาครอบงำ (ความไม่รู้) ด้วยการเจริญภาวนา และเมตตาพฤกษา คือ การสร้างมิตรภาพที่มีรากฐานมั่นคงในเพื่อนมนุษย์ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน มีเมตตาอย่างปราศจากความเบียดเบียนและฝักแบ่งฝ่ายเป็นศัตรูกัน”[๙] และ สนธยา พลศรี ได้ให้หลักของการพัฒนาที่สำคัญไว้ ๙ อย่าง ดังนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใด สิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่ง เพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

---

[๖] Denis Goute, ๑๙๗๓ อ้างใน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ชยทตฺโต และคณะ, บทบาทวัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, **รายงานการวิจัย,** (พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗.

[๗] พิภพ วชังเงิน, **พฤติกรรมองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, ๒๕๔๗), หน้า ๔๗.

[๘] สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: เอมี่เทรดดิ่ง, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

[๙] พุทธทาสภิกขุ, **เยาวชนกับความรอดของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕-๔๖.

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการ คือ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชน การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ[๑๐]

ดังนั้น เพื่อให้เห็นเป็นในมิติของหลักการพัฒนาคนหรือมนุษย์แบบบูรณาการ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) จึงได้แสดงทัศนะไว้ว่า “การพัฒนาคนและสังคมอย่างสัมพันธ์ควบคู่กันไปและเป็นปัจจัยต่อกัน ต้องคำนึงถึงธรรมชาติแวดล้อมพร้อมไปด้วย ตามหลักการของพระพุทธศาสนาที่

---

[๑๐] สนธยา พลศรี, ๒๕๔๗ อ้างใน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ชยทตฺโต และคณะ, บทบาทวัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, **รายงานการวิจัย,** (พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕-๑๖.

จัดไว้เป็นระบบอย่างครบถ้วนชัดเจน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์เป็นสำคัญโดยมุ่งพัฒนา ๔ ด้าน คือ ด้านกาย ศีล จิต และปัญญา”[๑๑] หรืออาจจะย่อให้สั้นหลงเหลือเพียง “การพัฒนาทางโลกกับทางธรรม”ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ป่วย อึ้งภากรณ์ ที่ได้ให้แสดงมุมมองไว้ว่า “การพัฒนานั้นจำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม เพราะฉะนั้นทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ดี ทางฝ่ายบ้านเมืองก็ดีต้องร่วมมือกันอย่างมาก...ถ้าความร่วมมือทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาสดำเนินไปด้วยดีก็จะเป็นประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งมีความสำคัญกับคนทุกคน ถ้าทุกคนมีคุณภาพที่ดีก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข”[๑๒]

ประเวศ วะสี ได้ให้ทัศนะว่า “ควรให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณ เพราะจิตวิญญาณคือสถานะสูงสุดของการพัฒนามนุษย์ มนุษย์ดำรงอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่มีคุณค่าสำหรับยึดถือ สังคมยุคใหม่ละเลยการพัฒนาจิตวิญญาณ จึงประสบกับสภาวะวิกฤติ จิตวิญญาณที่พัฒนาจนอยู่ในระดับสูงส่ง ทำให้เกิดสุขภาวะที่เปี่ยมล้น ทำให้ความอยู่รอดขยายขอบเขตกว้างขึ้น สุขภาวะนี้เกิดขึ้นเมื่อสารอินดอร์ฟินในร่างกายมีระดับสูงขึ้น การหลั่งของสารเอนดอร์ฟินเกิดจากการทำงานของยีนส์ในดีเอ็นเอ สิ่งใดจำเป็นต่อการอยู่รอด ธรรมชาติจะเก็บสิ่งนี้ไว้ในดีเอ็นเอ จิตวิญญาณจึงเชื่อมโยงกับพันธุกรรมของมนุษย์ ลักษณะของมนุษย์ลักษณะใดก็ตาม ถ้ามียีสน์เป็นตัวกำหนดลักษณะนั้นจะมั่นคง ที่ผ่านมาการพัฒนามนุษย์โดยไม่คำนึงถึงจิตวิญญาณทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เป็นอันตราย เช่น การติดยาเสพติด และความก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น[๑๓] “แต่เดิมทีนั้นพระพุทธศาสนาไม่ได้ใช้คำว่า “พัฒนา” แต่ใช้คำว่า “ภาวนา”ซึ่งแปลว่า “การเจริญ” จะใช้เพื่อเรียกในการปฏิบัติธรรม เช่น เจริญภาวนา และเจริญวิปัสสนา เป็นต้น ดังนั้น ในภาษาไทยจึงใช้พัฒนาเพื่อให้เกิดคามเข้าใจง่าย และการพัฒนามนุษย์คือการภาวนาโดยเอาด้านปัญญา (wisdom) กับ ศีล (Ethics) มาประสานกัน โดยมีจิตใจ (Mental Qualities) เป็นตัวเชื่อมรวม ๓ ด้านนี้ จึงเป็นจริยธรรม นี่คือแดนของภาวนา และการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้โดยคนที่พัฒนาเต็มระบบ (คือครบทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา) เป็นตัวกลาง ด้วยการเป็นปัจจัยตัวกระทำที่ไปประสานปรับเปลี่ยนบูรณาการในระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดีอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป”[๑๔]

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

---

[๑๑] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒.

[๑๒] ป่วย อึ้งภากรณ์**, ศาสนากับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกมลคีมมทอง, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑-๖๕.

[๑๓] ประเวศ วะสี**, การพัฒนามนุษย์แนวใหม่เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

[๑๔] อ้างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, หน้า ๑๗๒.

คำว่า “พัฒนา” โดยรูปศัพท์แล้วมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ[๑๕] ดังนั้น “นอกจากจะใช้คำว่า พัฒนา โดยลำพังแล้ว ยังอาจนำคำนี้ประกอบกับคำอื่น เพื่อระบุขอบเขต หรือประเด็นให้เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม พัฒนาจิตใจ พัฒนาการเมือง พัฒนาเยาวชน พัฒนาการศึกษา เป็นต้น”[๑๖] ในส่วนของประเทศไทยนั้น เริ่มมีนำมาใช้ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓ ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คำว่าพัฒนา: พัฒน, พัฒนะ น. ความเจริญ พัฒนาให้ทำเจริญ[๑๗] อย่างไรก็ตาม ตามแนวพระพุทธศาสนาแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคนไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายหรือจิตใจก็ตาม เรียกว่า ภาวนา ส่วนการพัฒนาอย่างอื่น ๆ เช่น พัฒนาวัตถุ พัฒนาสภาพแวดล้อม เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา[๑๘] โดยคำว่า พัฒนา ในภาษาไทยมาจาก วฑฺฒน ในภาษาบาลี และ วรธน ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ[๑๙] หรือจำเริญ ได้แก่ เติบโต งอกงาม มากขึ้น หรือสมบูรณ์[๒๐] ซึ่งคำว่า “พัฒนา” นี้ เป็นคำกิริยา แปลว่า ทำให้เจริญ ทำให้ยั่งยืนถาวร ดังนั้น การพัฒนาก็คือการทำให้เจริญ ซึ่งในบริบทของคำว่า “พัฒนา” หรือคำว่า “เจริญ” นั้นไม่ได้แปลว่าทำให้มากขึ้น เพิ่มพูนอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความหมายว่าตัดหรือทิ้ง เช่น เจริญพระเกศา คือ ตัดผม มีความหมายว่า รก เช่น นุสิยา โลก วฑฺฒโน แปลว่า อย่างเป็นคนรกโลกอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริง ๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าเกิดปัญหาหรือเสื่อมลง ไม่ใช่เป็นการพัฒนา แต่เห็นหายนะ ซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนา[๒๑] “แต่ก็เป็นที่ตั้งข้อสังเกตว่า “เมื่อนำคำว่า พัฒนา ไปประกอบกับคำหรือวลีใดมักแสดงว่าประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับคำหรือวลีประกอบนั้น อยู่ในภาวะ สถานการณ์ หรือลักษณะที่ยังไม่พึงประสงค์ ไม่น่าพึงพอใจ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เช่น หากกล่าวว่า พัฒนาประชาธิปไตยย่อม

---

[๑๕] ปกรณ์ ปรียากร, **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘-๖๕.

[๑๖] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **เอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาการพัฒนาชนบทไทย หน่วยที่ ๑-๗,** พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

[๑๗] **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาส พระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๘๒๗.

[๑๘] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา,** พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพามหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑-๒๒.

[๑๙] อ้างแล้ว, ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๕**,

[๒๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

[๒๑] พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต**), ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๙) หน้า ๓๒.

แสดงว่าภาวะประชาธิปไตยนั้นยังไม่เหมาะสม ยังยอมรับไม่ได้ สมควรเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”[๒๒] ดังนั้น เพื่อให้ทราบซึ่งการนิยามของคำว่า พัฒนา จากนานาทัศนะของนักวิชาการในแต่ละท่านดังต่อไปนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Changed) หรือการเปลี่ยนแปลงที่วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Changed)”[๒๓]

สนธยา พลศรี ได้ให้ความหมาของคำว่าพัฒนาไว้ในหนังสือทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน ดังนี้ พัฒนา ในความหมายของนักพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและการดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง[๒๔]

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาไว้ว่า “หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า”[๒๕]

ในส่วนของ วิทยากร เชียงกูล ได้แสดงทัศนะไว้ว่า “การพัฒนาที่แท้จริงควร หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับการได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งที่แวดล้อมที่ดี การผักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจในด้านต่าง ๆ ด้วยความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่า เป็นการพัฒนา ‘คุณภาพ’ เพื่อที่ให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจ ความสุขของประชาชนมากกว่า”[๒๖]

ส่วนในทัศนะของ สนธยา พลศรี คำว่า พัฒนา หมายถึง “ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่คำว่าทางที่ดีขึ้น มีลักษณะเป็นนามธรรมมาก หากต้องการให้เป็นรูปธรรมขึ้นควรเป็นคำว่าดีขึ้น

---

[๒๒] อ้างแล้ว, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **เอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาการพัฒนาชนบทไทย หน่วยที่ ๑-๗.**

[๒๓] สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

[๒๔] สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒-๕.

[๒๕] ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร: ส.ส.น. ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑.

[๒๖] วิทยากร เชียงยืน, **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฉับแกระ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

เป็นเจริญขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาทฤษฎีสมัยใหม่ประกอบกับคำว่าเจริญขึ้น จะเป็นการเน้นความเจริญทางวัตถุ โดยเฉพาะโครงสร้างทางกายขั้นพื้นฐานและด้านสังคม สำหรับการพัฒนาของประเทศที่กำลังพัฒนานั้น อาจต้องพิจารณาปัจจัย ๓ ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านเทคโนโลยี” [๒๗]

อมร รักษาสัตย์ และ ขัตติยา กรรณสูต ได้ให้ความหมายของคำว่า ‘พัฒนา’ ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualities Changes) ส่วนการแปลงรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของตัวกระทำการ (Environmental changes) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและประมาณ เช่น การคมนาคมของประเทศไทย เมื่อเริ่มแรกได้มีการใช้รถเทียมม้า และปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำมาทำรถไฟ และค่อย ๆ ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ๆ เร็วยิ่งขึ้น ๆ การเปลี่ยนแปลงจากรถม้ามาเป็นรถไฟหรือเป็นรถยนต์ หรือเครื่องบิน จนเป็นจรวดก็ดี นับว่าเป็นการพัฒนา[๒๘]

จากความหมายของการพัฒนาที่ยกมาแล้วข้างต้น ทำให้พอสรุปความได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่มีการกระทำเพื่อให้มีหรือให้เกิดขึ้น โดยได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้กิจกรรม หรือสิ่งที่กระทำนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ทั้งนี้การพัฒนาที่พึงประสงค์นั้น รูปแบบการพัฒนาต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของกิจกรรมนั้น ๆ และความสงบสันติของคนในสังคมด้วย รวมถึงความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมเป็นประการสำคัญ

๒.๑.๓ ความสำคัญของการพัฒนา

ความสำคัญของการพัฒนามีขึ้นโดยฐานะ ๓ ฐานะ ได้แก่

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ซึ่งหมายถึง กระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์กรทางวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่า แนวใหม่ ความแตกต่างทางสังคม การผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม ต่าง เป็นการพัฒนาของสังคมที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การ

---

[๒๗] **โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย**, รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑.

[๒๘] อมร รักษาสัตว์ และขัตติยา กรรณสูต (บรรณาธิการ), **ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๒-๘.

แปลงสภาพโครงสร้างของสังคมดั้งเดิมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การแพร่กระจายทัศนคติ ค่านิยมสถาบันต่าง ๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ ซึ่งหมายถึง การพัฒนานั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัชฎ์ ได้แสดงทัศนะถึงความสำคัญของการพัฒนาที่จะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่นั้นจะต้องมี ๓ ลักษณะ คือ

๑) การพัฒนา คือ ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ก็ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับความเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่าการพัฒนาเป็นเรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งโดยแท้จริงแล้วการพัฒนาโดยทั่วไปนั้นควรเป็นเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา คือ ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคง มีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง

๓) การพัฒนา คือ ความก้าวหน้าและมั่นคง และยังรวมถึงความเป็นธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนเป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร

๒.๑.๔ ประเภท/องค์ประกอบของการพัฒนา

องค์ประกอบของการพัฒนา (The Factors of Development) นั้นมีหลายมิติขึ้นอยู่กับบริบทที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) มิติการพัฒนาขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESO)

ในส่วนขององค์ประกอบของการพัฒนานั้น องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESO) ได้วางกรอบขององค์ประกอบการพัฒนา ดังต่อไปนี้ “การพัฒนาเป็นหน้าที่ของการวางแผนและการจัดการ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสูตรคำนวณ ได้ดังนี้ D= f (P+M)

เมื่อ D = Development คือ การพัฒนา

F = Function คือ หน้าที่

P = Planning คือ การวางแผน

M = Management คือ การบริหารงานหรือการจัดการ

ดังนั้น การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบไปด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงานและการจัดการอย่างเป็นระแบบ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ[๒๙]

๒) มิติการพัฒนาในแง่การแก้ไขปัญหาทุกข์ร้อน

ในส่วนของการพัฒนาในมิติของการแก้ไขทุกข์ร้อนแต่ละครั้งก็จะมีองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ ๑) การระบุและวิเคราะห์ปัญหาทุกข์ร้อน ๒) การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหาเป้า ๓) การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ ๔) การสร้างหน่วยระบบทำงาน และ ๕) การจัดการทรัพยากร[๓๐]

๓) มิติการพัฒนาในมิติของกระบวนการ

หากพิจารณาถึงการพัฒนาพัฒนาในแง่ของกระบวนการนั้น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ได้แสดงเอาไว้ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การระบุปัญหา Identify the Problem ๒) การค้นหาทางเลือก (Generate the Decision) ๓) การประเมินทางเลือก (Evaluate Alternative) ๔) การทำการตัดสินใจ (Make the Decision) ๕) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (Implement the Decision) และ ๖) การประเมินผลลัพธ์และการจัดหาทางป้อนกลับ (Evaluate the Results and Provide Feedback)[๓๑]

๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับนวัตกรรม

๒.๒.๑ ความหมายของนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ[๓๒] กล่าวว่า สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และ ความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ ต่อเศรษฐกิจและสังคม และหมายความรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจาก ความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยี หรือ การจัดการมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิต หรือบริการใหม่ เพื่อตอบสนอง ความต้องการของตลาด

---

[๒๙] องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESO), อ้างใน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ชยทตฺโต และคณะ, บทบาทวัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, **รายงานการวิจัย**, (พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒.

[๓๐] เฉลียว บุรีภักดี และ คนอื่น ๆ , ๒๕๕๓ อ้างใน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ชยทตฺโต และคณะ, **อ้างแล้ว**, หน้า ๑๒.

[๓๑] ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕) หน้า ๑๐๐-๑๐๓.

[๓๒] สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ,การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร,พิมพ์ครั้งที่ ๓,กรุงเทพฯ : สำนักงานนวัตกรรมแหงชาติ,๒๕๕๓.

ตลอดจนการปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่ กระจายเทคโนโลยี การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และการฝึกอบรมที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ ในรูปแบบของการเกิดธุรกิจ

สมหมาย ทองมี[๓๓] สรุปไว้ว่า นวัตกรรม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการใหม่ การจัดการแบบใหม่ หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ หรือการต่อ ยอดจากความรู้เดิม ซึ่งนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ช่วยสร้างให้องค์กรมีความแตกต่างเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จิราภา ประพันพัฒน์[๓๔] กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการ ที่นำมาปรับใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการเพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และ เกิดสิ่งใหม่ในองค์กร

พรรณี สวนเพลง[๓๕] ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม หมายถึง ผลลัพธ์ที่ เกิดจากการจัดการความรู้ โดยการบูรณาการที่เกิดจากการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการต่อยอดองค์ความรู้เดิม และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้านการพาณิชย์และการค้า โดย นวัตกรรมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาในการทำงาน ก่อให้เกิดความแตกต่างและมี ความเป็นเลิศ และทำให้องค์กรมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

สุกัญญา แช่มช้อย[๓๖] กล่าวว่า การกระทำหรือการสร้างสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนา แนวคิดหรือปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทั้งในลักษณะที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการหรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลลัพธ์

ศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวว่า วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของคนแต่ละกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันการพัฒนาโดยใช้มิติของวัฒนธรรมเป็นตัวนำในรูปแบบหนึ่ง ๆ กับชุมชนหนึ่งอาจใช้แล้วประสบความสำเร็จแต่ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถนำมาใช้กับทุกชุมชนได้เพราะวัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนในชุมชนหนึ่ง ๆ เท่านั้น[๓๗]

---

[๓๓] สมหมาย ทองมี,ความเป็นองค์กรนวัตกรรมและความสามารถทางนวัตกรรมกรณีศึกษาโรงพยาบาลเกาะสมุย,การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ,มหาวิทยาลัยวัยลักษณ์, ๒๕๕๒, หน้า ๑๔.

[๓๔] จิราภา ประพันพัฒน์,การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี,(ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,๒๕๖๐.

[๓๕] พรรณี สวนเพลง,เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้,กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๒.

[๓๖] สุกัญญา แช่มช้อย,การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม,พิษณุโลก, พิษณุโลกดอทคิม, ๒๕๖๕, หน้า. ๑๒.

[๓๗] ศรีศักร วัลลิโภดม,**พัฒนาการทางสังคม – วัฒนธรรมไทย**,(พิมพ์ครั้งที่ ๕,กรุงเทพ ฯ : อมรินทร์,๒๕๔๔,หน้า ๗๓-๗๔.

Du Bois กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และความสันพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมของเขาทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น[๓๘]

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นกำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือคามคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงานวัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ในสังคมเดียวกันทำความตกลงว่า จะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งเราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้วจึงสอนให้รุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดเมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ก็เรียกว่าอะไร คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และส่วนใหญ่จะรู้ว่า อะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากวัฒนธรรมในสังคมอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) วัฒนธรรมในลักษณะที่ไม่ใช้สัญลักษณ์และ

๒) จับต้องไม่ได้ เป็นต้นว่า ภาษาพูด ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ กิริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เป็นต้นว่า อาคาร บ้านเรือน วัด และศิลปกรรม ประติมากรรมต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นประจำทุกวัน[๓๙]

ประเวศ วะสี กล่าวว่า วัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมในชุมชนนั้นเข้มแข็งควรมีลักษณะ ๘ ประการ ดังนี้

๑) มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ การเห็นคุณค่าและส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย

๒) กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

๓) ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นย่อมมีศักดิ์ศรี

---

[๓๘] Du Bois อ้างใน สุริยา สมุทคุปติ์ และพัฒนา กิติอาษา, **อีตบ้านคองเมือง : รวมบทความทางมานุษยวิทยาว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมอีสาน,**(กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร,๒๕๔๔),หน้า.๕๗.

[๓๙] อมรา พงศาพิชญ์, **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ การวิเคราะห์สังคมไทยในแนวมานุษยวิทยา**, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๔),หน้า. ๑.

๔) มีความเป็นบูรณาการ วัฒนธรรมเป็นเรื่องความเชื่อมโยงอย่างบูรณาการทุกมิติ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนทั้งหมดในชุมชนหรือสังคม ที่มีความเชื่อ และระบบคุณค่าและการปฏิบัติร่วมกัน

๕) สร้างความบรรสานสอดคล้อง (Harmony) และความสมดุลยั่งยืน วัฒนธรรมจึงมีลักษณะผสมผสานหรือมีความบรรสานสอดคล้องระหว่างมนุษย์ทั้งกายและใจ กับสังคม และกับสิ่งแวดล้อม

๖) มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง

๗) ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม วัฒนธรรมต้องมีความเป็นชุมชน ความเป็นชุมชนต้องมีองค์กรชุมชนทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง

๘) เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม ศีลธรรมเป็นเรื่องของความถูกต้องทั้งหมด ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม จิตใจและจิตวิญญาณ ไม่ใช่แค่เป็นเรื่องวิชาจริยธรรมเท่านั้น[๔๐]

วีรพร รอดทัศนา กล่าวว่า วัฒนธรรมชุมชนคือรากฐานสำคัญที่จะต้องคำนึงในการวางแผนเพื่อการพัฒนาการพัฒนาชุมชนโดยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นฐานชีวิตคนในชุมชนจะได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือไม่มีการต่อต้านส่งผลเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาให้สามารถบรรลุผลได้ดีมากกว่าการพัฒนาโดยใช้หลักวัฒนธรรมชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาจากภายในชุมชนเองโดยอาศัยมิติทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความเป็นเอกภาพของชุมชน[๔๑]

ยิ่งยง เรือนทอง ได้กล่าวถึงความหมายวัฒนธรรมระดับชุมชนไว้ดังนี้

๑. เป็นรูปแบบของพฤติกรรมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือท้องถิ่นหนึ่งแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ของประเทศชาติ

๒. เป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มในท้องถิ่นนั้น มีเอกลักษณ์หรือแนวปฏิบัติของตนโดยเฉพาะ

๓. วัฒนธรรมท้องถิ่นมีลักษณะเด่นเฉพาะตนก็จริงแต่ยังมีลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมระดับชาติ[๔๒]

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ ให้ความหมายของวัฒนธรรมชุมชนว่า หมายถึง วัฒนธรรมที่เป็นชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั่วไป สามารถมองเห็นได้จากพฤติกรรมผลงานทั้งมวลที่สร้างสรรค์เป็นความคิด ความเชื่อ ความรอบรู้ในการประกอบอาชีพและงานฝีมือช่างสรุปได้ว่า วัฒนธรรมชุมชน

---

[๔๐] ประเวศ วสี,**ภูมิศาสตร์กับวิถีชีวิตไทย,** ศูนย์มานุษยสิริธร (องค์กรมหาชน) (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,๒๕๓๗),หน้า. ๑๓-๒๓.

[๔๑] วีรพร รอดทัศนา, **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก้าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๗, หน้า.๓๗ - ๓๘.

[๔๒] ยิ่งยง เรือนทอง , **พื้นฐานวัฒนธรรม**, อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี,๒๕๔๒,หน้า.๒๑.

หมายถึง รูปแบบการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ทั่วไปมีการสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง[๔๓]

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมชุมชน ไว้ดังนี้

๑. ประเทภมุขปาฐะ หมายถึง การสืบทอดที่สามารถรับรู้โดยประสาทสัมผัสด้วยการฟัง เนื่องจากใช้การถ่ายทอดด้วยวาจาเป็นสำคัญเพราะวัฒนธรรมเหล่านี้มีลักษณะที่จำเป็นต้องใช้การบอกเล่าซึ่งอาจทำได้ด้วยการพูด การสวด การ่องเป็นทำนอง วัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดแบบมุขปาฐะ ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน ความเชื่อ ภาษิต ปริศนาคำทาย

๒. ประเภทอมุขปาฐะ หมายถึง การถ่ายทอดที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการรับรู้ด้วยการใช้การสังเกต และปฏิบัติฝึกฝน ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม ศิลปกรรม งานช่างต่าง ๆ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง อาหารพื้นบ้าน

๓. ประเภทสืบทอดวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการสืบทอดที่สามารถกระทำได้ทั้งประเภทมุขปาฐะ และอมุขปาฐะประกอบกัน ซึ่งได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน[๔๔]

ยิ่งยง เรือนทอง ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนไว้ดังนี้

๑. กำเนิดหรือที่มาของความคิดในการผลิต จะมีลักษณะเป็นแบบประเพณีหรือมีแรงบันดาลใจจากความเชื่อทางศาสนาในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกลความเจริญทางวัตถุ ย่อมมีความยึดมั่นในประเพณีหรือศาสนาซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ผลงานทางศิลปหัตถกรรมส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นแบบประเพณีซึ่งสร้างขึ้นตามความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อศาสนา

๒. มีลักษณะเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองหรือพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีตเป็นเศรษฐกิจพอยังชีพผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เองไม่ต้องพึ่งโลกภายนอก คือ มีการปลูกข้าวเพื่อใช้กินเอง การทอผ้าพื้นเมือง การตำข้าว ไม่มีแรงงานรับจ้างและไม่ใช้แรงงานรับจ้าง

๓. ศิลปินหรือปัจเจกชนที่ผลิตหรือสร้างสรรค์งานพื้นบ้านและพื้นเมือง มิได้ผลิตงานโดยทำเป็นอาชีพ ตีจะทำงานนั้น ๆ ในเวลาว่างจากอาชีพหลัก คือการทำไร่ทำนา

๔. เป็นสังคมเคร่งประเพณีและพิธีกรรมที่ยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นไว้ได้ เป็นสังคมที่อยู่ห่างไกลความเจริญทางวัตถุโดยอาศัยเกษตรกรเป็นเครื่องยังชีพ วิถีชีวิตของชาวชนบทจึงพึ่งพาและผูกพันกับธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรมในฐานะเป็นสื่ออบรมสั่งสอนมนุษย์ให้ตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชีวิต

---

[๔๓] รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว : เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**, กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์,๒๕๔๓,น. ๑๗.

[๔๔] ประเทือง คล้ายสุบรรณ์, **วัฒนธรรมพื้นฐาน,** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธิสาร,๒๕๓๑ ,หน้า.๗.

๕. สังคมในท้องถิ่นมิได้อยู่โดยโดดเดี่ยวแยกออกจากสังคมอื่น แต่จะมีความสำคัญกับสังคมใหญ่ที่มีอารายธรรมพัฒนามากกว่า ในขณะที่ยังรักษาลักษณะบางอย่างของวัฒนธรรมดั่งเดิมที่เคยรับจากเผ่าพันธุ์ดั่งเดิมไว้ได้ แต่ก็ยอมรับและต้องการนำรูปแบบของวัฒนธรรมแบบเมืองเข้ามาผสมผสาน และเปลี่ยนแปลงรูปแบบเดิมของตนอยู่เรื่อย ๆ

๖. ผลงานนั้น ๆ ต้องดำรงอยู่ในชุมชน มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน และมีบทบาทหน้าที่ทั้งยังเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ผลงานในท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นลักษณะความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่น[๔๕]

ประชิด สกุณะพัฒน์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมชุมชน ไว้ดังนี้

๑. เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรักความสามัคคี เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มรวมพลังสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ

๒. สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยที่มีวัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวกำหนด

๓. ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม เช่น การฟังเพลง การร้องเพลง การแสดงมหรสพต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงพิธีกรรมที่สืบเนื่องมาจากประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ

๔. เป็นเครื่องมือให้การศึกษา ซึ่งเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งของชีวิต วัฒนธรรมชุมชนได้ทำหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมคนในสังคม โดยการสอนให้รู้จักถูกผิด รู้จักรับผิดชอบ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ และสอนให้ทุกคนประพฤติดี เว้นความชั่ว เพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม

๕. เป็นเครื่องฝึกพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่เยาวชนทั่วไป ซึ่งวัฒนธรรมชุมชนมีส่วนช่วยได้มากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องของกีฬาและการเล่นของเด็กที่มุ่งเน้นให้เด็กออกกำลังกายและบางอย่างมุ่งให้รู้จักสังเกตและมีไหวพริบ นอกจากนี้ยังฝึกพัฒนาการทางสังคมด้วย

๖. เป็นเครื่องมือการควบคุมของสังคม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอด จำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสังคม[๔๖]

บำรุง บุญปัญญา กล่าวหลักการของวัฒนธรรมชุมชน มีดังนี้

---

[๔๕] ยิ่งยง เรือนทอง, **พื้นฐานวัฒนธรรม**,อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี,๒๕๔๒,หน้า.๒๑-๒๕.

[๔๖] ประชิด สกุณะพัฒน์, **วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธิสาร ,๒๕๔๕,หน้า.๑๐-๑๑.

๑) ชุมชนมีวัฒนธรรมของตนอยู่แล้ว มีระบบที่รวบรวมมาได้จากประวัติความเป็นมาอันยาวนานของชุมชน คือการให้คุณค่าแก่ความเป็นคนและชุมชน ที่มีความผสมกลมกลืนคุณค่าของธรรมชาติ การเชื่อถือสิ่งเหนือธรรมชาติ และคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา

๒) ชุมชนมีสถานะเป็นสถาบันหนึ่งที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์อันยาวนาย มีโครงสร้าง กลไกภายในเป็นระบบของตนเอง เป็นรูปแบบสังคมที่มีอายุยืนนานไม่ว่าธรรมชาติข้างนอกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หมู่บ้านหรือความเป็นชุมชนคงทนมาเป็นเวลานานแสดงถึงความเป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เป็นอิสระ มีแผนการผลิต ระบบการจัดการทรัพยากร ระบบสุขภาพ ระบบความรู้ ระบบการเรียนรู้ ระบบการปกครอง และระบบยุติธรรมของตนเอง

๓) ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจระบบหนึ่งของตนเอง มีครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการผลิต มีเป้าหมายของตนเองคือมุ่งให้ครอบครัวพอเพียงที่จะดำรงชีพได้และชุมชนอยู่รอดและผลิตซ้ำตัวเองได้ ผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง แม้ผลิตเพื่อขายแต่เพื่อเลี้ยงครอบครัวไม่ใช่เพื่อความร่ำรวย โดยใช้แรงงานสมาชิกครอบครัว มีน้ำใจ และความเอื้ออาทร จัดสรรและแบ่งปันผลผลิตอย่างยุติธรรม

๔) ทางด้านสังคมการเมือง ชุมชนมีความสัมพันธ์กับผ่านระบบเครือญาติมีการปกครองและจัดการความสงบเรียบร้อยภายในโดยระบบอาวุโส มีผู้นำที่มีบารมีได้รับการเคารพยกย่องในชุมชนมีความผูกพันกลมเกลียว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลและประนีประนอม เมื่อเกิดความแตกแยกขัดแย้งก็มีกลไกภายในในการตัดสิน คือ ระบบว่า ความโดยผู้อาวุโสและเครือญาติ

๕) ชุมชนกับสังคมภายนอก ชุมชนไม่ได้ตั้งอยู่โดดเดี่ยว มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นในท้องถิ่นเดียวกันในลักษณะ เครือข่าย และมีปฏิสัมพันธ์กับฐานและทุนมาช้านานชุมชนมีการจัดการที่ดีพอ และควรเป็นไปในทิศทางความเจริญงอกงาม

๖) ทางเลือกการพัฒนา แม้ฐานเศรษฐกิจของชุมชนและทรัพยากรถูกทำลายเลียหายบ้าง แต่จิตสำนึก หรือพลังทางวัฒนธรรมยังคงสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ โดยเริ่มจากฐานวัฒนธรรมของตนเอง เน้นกระบวนการกลุ่ม การผลิตเพื่อให้ทุกคนมีกินมีใช้ ชุมชนต้องมีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับธรรมชาติ ดูแลและรักษา และยกระดับวัฒนธรรมชุมชนสู่ระดับชาติ[๔๗]

สุพัตรา สุภาพ สรุปว่า วัฒนธรรมมีความหมรยครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งมนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ[๔๘]

---

[๔๗] บำรุง บุญปัญญา , **๓ ทศวรรษแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด ,๒๕๔๙),หน้า ๒๐- ๒๕.

[๔๘] สุพัตรา สุภาพ,**สังคมและวัฒนธรรมไทย**,พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๓๖.หน้า ๙๙.

ยศพร บันเทิงสุข สรุปว่า คำว่าวัฒนธรรมน่าจะหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างมีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงจากความรู้ของพฤติกรรมที่มนุษย์ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นแบบแผนประเพณี หรือความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ กริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการ และมีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมาเพื่อปรับปรุงให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์[๔๙]

เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ ได้จำแนกวัฒนธรรมเป็น ๒ ประเภท สรุปได้ดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ วิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นมาสามารถสร้างทำให้เป็นรูปร่างขึ้นมาได้ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รถยนต์ เครื่องบิน เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางวัตถุเป็น การถ่ายทอดวิธีการทำอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า วิธีการสร้างบ้าน วิธีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้เพราะวัตถุทั้งหลายย่อมเสื่อมสลายไป จะเหลืออยู่ก็เพียงรูปแบบและวิธีการประดิษฐ์ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป

๒. วัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ ได้แก่ วิธีการคิดและแบบแผน พฤติกรรมที่มนุษย์คิดขึ้นมาแล้วไม่สามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างได้ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ศีลธรรม จริยธรรม กฎหมาย เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุเป็นการถ่ายทอดแนวทางแห่งความคิด และระบบอย่างการปฏิบัติ[๕๐]

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้สรุปว่า วัฒนธรรรม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของคนกับคน คนกับธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์นี้มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ทุกชั่วอายุคนแต่จะรับระบบความสัมพันธ์ที่ตกทอดกันมาจากอดีต มีความซับซ้อนมาก ต้องอาศัยการถ่ายทอดปลูกฝังเป็นเวลานาน[๕๑]

จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์ ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันเป็นแกนสำคัญอันหนึ่งของสังคมมนุษย์เพราะวัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงและดำเนินชีวิตของคนในสังคม วัฒนะรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือความประพฤติของมนุษย์ในแต่ละสังคมดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน เป็นเสมือนเครื่องหมายหรือตามประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันทีเช่น มีภาษา เครื่องแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน[๕๒]

---

[๔๙] ยศพร บรรเทิงสุข, **การวิจัยแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๕๖,หน้า ๙.

[๕๐] เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์,**มนุษย์กับสังคม**,กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๔๑, หน้า ๑๖.

[๕๑] นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์,**ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร**,กรุงเทพฯ : อมรินทร์,๒๕๓๖.,หน้า ๑๔.

[๕๒] จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์,**การจัดองค์การทางสังคม**,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,๒๕๔๓),หน้า ๖๖.

พระอธิการวิน ทีปธมฺโม กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิธีกิน วิธีอยู่ วิธีแต่งกาย วิธีทำงาน วิธีพักผ่อน วิธีแสดงอารมณ์ วิธีสื่อความ วิธีจราจรและขนส่ง วิธีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิธีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลง ไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก่ปัญหาและตอบสนองความ ต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย[๕๓]

สนิท สมัครการ ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลง (Change) ทางวัฒนธรรม หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่งซึ่งยังคงตัวอยู่ในปัจจุบันไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าทุกสิ่งในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีสภาพมั่นคง หากแต่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สังคมและวัฒนธรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ไม่มีสังคมและวัฒนธรรมใดหยุดอยู่กับที่ โดยแท้จริงตลอดเวลามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมออันเป็นลักษณะธรรมดาของสังคมมนุษย์ หากพิจารณาถึงความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละเรื่อง อาจเกิดขึ้นในส่วนย่อยหรือส่วนใหญ่ของความสัมพันธ์ทางสังคมก็ได้หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดมีความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนเล็กน้อยหรือใหญ่โตเพียงไรก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งย่อมจะมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ในทางปฏิบัติแล้วยากที่จะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ท้ายที่สุดการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลกระทบถึงสองลักษณะดังกล่าวเสมอ[๕๔]

ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว สรุปว่า ลักษณะของวัฒนธรรมชุมชน คือ ลักษณะที่มีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่า ไม่มีการจดบันทึก และเป็นสิ่งที่รับทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลัง เป็นสิ่งที่

---

[๕๓] พระอธิการวิน ทีปธมฺโม (อิ่มใจ),**บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร,**บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๖,หน้า ๔๓.

[๕๔] สนิท สมัครการ,**การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม**,พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,๒๕๔๒),หน้า ๒.

แสดงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลในชุมชนนั้น ๆ ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้คิดค้นขึ้นเป็นคนแรก เป็นสิ่งที่ยั่งยืน ไม่มีสูญหายและเป็นมรดกร่วมของกลุ่มชนในสังคมนั้น ๆ[๕๕]

ส่วนคำว่าวัฒนธรรมระดับท้องท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือคติชนวิทยา ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันตามที่กรมศึกษานอกโรงเรียน ได้ให้ความหมายคติชนวิทยาไว้ ๕ ประการ คือ[๕๖]

๑. เรื่องเล่าสืบต่อกันมาจนไม่อาจสืบสาวราวเรื่องถึงต้นตอหรือผู้เล่าเรื่องเดิมได้

๒. เป็นระบบทางวัฒนธรรมของชาติที่ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมชาตินั้น

๓. การสืบต่อข้อมูลทางคติชนวิทยา อาศัยการบอกเล่าต่อๆ กันมาโดยการจำ และการกระทำซ้ำๆ จนจำได้ขึ้นใจ มากกว่าจะบันทึกข้อมูลและถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร

๔. เป็นแนวการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ที่กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและลูกหลานยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่

๕. เป็นการศึกษาเรื่องราวของชาวบ้านมากกว่าชาวเมือง เพราะชาวบ้านเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตช้าสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติจึงคงอยู่ในรูปแบบเก่าๆ มาก ส่วนชาวเมืองนั้นรับความเจริญทางวัตถุมากกว่าจึงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอยู่ตลอดเวลา

ยิ่งยง เรืองรอง ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึงแนวทางปฏิบัติหรือวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่แทรกอยู่ในวัฒนธรรมรอง (Total culture) ซึ่งคนส่วนมากยึดถือแนวปฏิบัติเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตอยู่ตามท้องถิ่นในส่วนต่างๆ ของประเทศ[๕๗]

ธราดล ชัยเดชโกสินทร์ วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากคนในแต่ละท้องถิ่นจากการสะสมความรู้ประสบการณ์และได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษเพื่อการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดและความเพลิดเพลินใจ[๕๘]

บุญเจริญ บำรุงชู ยังได้กล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึงแบบฉบับร่วมกันของกลุ่มชนหรือสังคมซึ่งเกิดขึ้นด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถสร้างความพอใจ ค่านิยมและมีการ

---

[๕๕] ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว,**การสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**,นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,๒๕๕๕,หน้า ๓๓.

[๕๖] กรมการศึกษานอกโรงเรียน, **แบบเรียนวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาคตะวันออก**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒-๑๕.

[๕๗] ยิ่งยง เรืองรอง, **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕

[๕๘] ธราดล ชัยเดชโกสินทร์, **การพัฒนารูปแบบการประดิษฐ์ชุดการแสดงพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยณาฏศิลป**, (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

ถ่ายทอดต่อๆ กันมาโดยไม่ขาดสาย โดยวิธีการหลายทาง เช่น การบอกเล่า จดจำ ทำตามครู รู้แบบซึมซับ และรับความพอใจในท้องถิ่นนั้นๆ[๕๙]

พระครูนิพัทธปริยัติกิจ (บุญมี อตฺตรกฺโข) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า “คุณธรรม” หมายถึง ความดีที่ทุกคนควรปฏิบัติตามข้อที่พระพุทธเจ้ากำหนดให้บุคคลทุกเพศทุกวัย ในสถานะและอาชีพต่าง ๆ พึงประพฤติปฏิบัติตามให้เป็นไปในแนวเดียวกันและกันในทิศทางที่ถูกตามสายกลาง มีสัมมาทิฐิ ความเห็นที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม เพราะคุณธรรมเกิดจากศีลธรรม คือ หลักระเบียบของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่สร้างมนุษย์ให้มีคุณธรรมในหัวใจของมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เพื่อหวังให้อยู่อย่างสงบสุข หรือที่เรียกว่าอยู่เย็นเป็นสุข[๖๐]

พระมหาอดิศร ถิรสีโล ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณหรือธรรม คือ ความดี หมายถึง คุณสมบัติทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นคุณตรงกันข้ามกับที่เป็นโทษ[๖๑]

ประภาศรี สีหอำไพ ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีความดีภายใน จัดอยู่ในชั้นสมบูรณ์เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี[๖๒]

สมจิต ชีวปรีชา ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู ความพากเพียร ความเห็นอกเห็นใจ ความละอายต่อความชั่ว และความกล้าที่จะกระทำความดี สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับจิตใจของบุคคลให้คงอยู่ตลอดไปจึงจะเรียกว่าเป็นคนมีคุณธรรมประจำใจ[๖๓]

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรม ตามพจนานุกรม Collin Co Build ว่าคุณธรรมมีความหมาย ๒ นัย คือ[๖๔]

---

[๕๙] บุญเจริญ บำรุงชู, **แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาหนังประโมทัยอีสาน เพื่อส่งเสริมคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓)

[๖๐]พระครูนิพัทธปริยัติกิจ(บุญมี อตฺตรกฺโข), “**คุณธรรมของครู”,**ปาฐกถาธรรม,ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๔๕) หน้า ๑๗.

[๖๑]พระมหาอดิศร ถิรสีโล,”**คุณธรรมสำหรับครู”,(**กรุงเทพมหานคร,โอเดียนสโตร์,๒๕๔๐)หน้า ๕๕-๕๖.

[๖๒]ประภาศรี สีหอำไพ,**พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**,(กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๐)หน้า ๑๘.

[๖๓]สมจิต ชีวปรีชา,**จรรยามารยาทและคุณธรรมในการพูด**,(กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์ศรีสง่า,๒๕๔๔)หน้า ๑๒.

[๖๔]ไพฑูรย์ สินลารัตน์,**ความรู้คู่คุณธรรม,พิมพ์ครั้งที่ ๓**,(กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหวิทยาลัย ,๒๕๔๔)หน้า ๒๗๘.

๑) โดยนัยที่เป็นภาวะทางจิตนั้น คุณธรรม แปลว่า ความคิดที่ว่าบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ควรทำและเป็นที่ยอมรับ และบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผิดหรือเลว ทั้งนี้ เป็นไปทั้งโดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและแต่ละสังคม นอกจากนี้ คุณธรรมยังเป็นคุณภาพหรือสถานะในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ควรทำและยอมรับได้

๒) คุณธรรมเป็นระบบลักษณะการประพฤติและคุณค่าที่เกี่ยวพันกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือเฉพาะกลุ่มคนคุณธรรม ตามรูปศัพท์ แปลว่า สภาพของคุณงามความดี

วีระ บำรุงศักดิ์ กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิด หรือสภาพของจิตที่เป็นกุศลเกิดขึ้นได้เพราะจิตรู้ความจริง ความดีและความงาม[๖๕]

พระสมจิต ขนฺติโก ได้สรุปว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่ดีทางจิตใจ เป็นพื้นฐานของการกระทำ กล่าวคือ เมื่อจิตใจดีการกระทำที่แสดงออกก็จะเป็นฝ่ายกุศล หากจิตใจไม่ดีการกระทำที่แสดงออกก็จะเป็นฝ่ายอกุศล ดังนั้น คุณธรรมจึงเป็นรากฐานของความประพฤติดีทางกายและวาจาหรือจริยธรรม นั่นเอง[๖๖]

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า จริยธรรม มาจากคำว่า พรหมจรรย์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาหมายถึง มรรค คือ วิธีการปฏิบัติทางสายกลางประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการ บางครั้งเรียก ไตรสิกขา หรือการศึกษา ๓ ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา จริยธรรม อันได้แก่ พรหมจรรย์ มรรค และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต[๖๗]

ไสวมาลาทอง ได้กล่าวว่า จริยธรรม มาจากคำ ๒ คำคือ จริยะ + ธรรม ซึ่งแปลตามศัพท์ได้แก่ จริยะ แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม แปลว่า คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์เมื่อนำเอา “จริยะ” มาต่อกับคำว่า “ธรรม” เป็น จริยธรรม แปลเอาความหมายว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติหรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ[๖๘]

---

[๖๕]วีระ บำรุงศักดิ์,**แนวทางการพัฒนาจริยธรรม**,(กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์กรมการศาสนา,๒๕๒๓)หน้า ๓๑.

[๖๖]พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์),**บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**,(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔)หน้า๔๘.

[๖๗]พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต),**คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่,** (กรุงเทพมหานคร,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๒๘)หน้า ๙

[๖๘]ไสว มาลาทอง,**จริยธรรม,**(กรุงเทพมหานคร,ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๔๒)หน้า ๖.

พนัส หันนาคินทร์ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง และความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม[๖๙]

รุจิร์ ภู่สาระ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติในทางที่ดีงามทั้งกาย วาจา มีขอบเขตถึงพฤติกรรมทางสังคม โดยเป็นลักษณะที่สังคมต้องการที่มีอยู่ในสมาชิกของสังคม[๗๐]

พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์) ได้สรุปว่า จริยธรรม เป็นคุณความดีที่แสดงออกทางร่างกาย เป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในสังคม นำไปใช้กับการดำเนินชีวิต การทำงาน มนุษย์ย่อมต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนหลายคน เนื่องจากในการทำงานคนเดียวนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก จึงต้องมีการวางกรอบให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติเพื่อสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสงบสุข ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นคุณลักษณะแบบรูปธรรม[๗๑]

อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรธนะภูมิ ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การสอนจริยธรรมในโรงเรียนนั้นจะต้องปรับปรุงหลักสูตรวิธีสอนเสียใหม่ โดยควรจะมีการเพิ่มหลักสูตรด้านนี้ให้มากขึ้นและให้สอดคล้องประสานกับทุกวิชาซึ่งหมายความว่าการสอนจริยธรรมไม่ใช่ตกเป็นภาระของครูสอนหน้าที่ศีลธรรมเพียงผู้เดียว ผู้สอนวิชาอื่นก็มีหน้าที่ในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนเช่นกัน[๗๒]

กรมวิชาการ ได้เสนอ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนไว้ในแผนพัฒนาจริยธรรม สรุปได้ดังนี้[๗๓]

๑) ดำเนินการร่วมมือกับวัดและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอน

๒) จัดให้มีการฝึกสมาธิอย่างง่ายและเหมาะสมกับเด็กในวัยประถมศึกษา

๓) จัดอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบทางด้านจริยศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการจัดจริยศึกษา

---

[๖๙]พนัส หันนาคินทร์,**การสอนค่านิยม**,(พิษณุโลก:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๒๐)หน้า ๑๐

[๗๐]รุจิร์ ภู่สาระ,**แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ๖**, (กรุงเทพมหานคร,อักษรเจริญทัศน์,๒๕๔๓)หน้า ๑๐๔.

[๗๑]พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์),**บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**,(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔)หน้า ๕๐.

[๗๒]อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรธนะภูมิ.**รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยในปัจจุบัน, (**กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์การศาสนา,๒๕๒๒)หน้า ๒๐๘.

[๗๓]กรมวิชาการ,**พฤติกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน** (กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์กรมศาสนา,๒๕๒๗)หน้า ๑๕.

๔) จัดสภาพแวดล้อมเป็นรูปธรรมที่เป็นมงคลและดีงามให้แก่นักเรียนตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป ภาพในชาดก หรือสัญลักษณ์ในทางพุทธศาสนาและศาสนาอื่น

๕) จัดให้มีห้องพระ หรือห้องจริยศึกษาสำหรับนักเรียนในการกราบไหว้บูชาประกอบกิจกรรมทางศาสนา

๖) จัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะนิสัยให้เป็นไปโดยต่อเนื่อง โดยประสานให้วัดและชุมชนเข้าร่วมด้วย

๗) จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สนับสนุน หรือเอื้อต่อการส่งเสริมลักษณะนิสัยและจริยธรรมของนักเรียน สภาพแวดล้อมจะเป็นเสมือนภูมิป้องกันมิให้เด็กเสื่อมทางจริยธรรมได้

๘) จัดกระบวนการเรียนการสอน ให้เน้นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ และมีการจัดทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน

๙) พัฒนาบุคลกรทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอน ให้เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมที่พึงประสงค์

๑๐) ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลทางจริยธรรมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับระบบการเรียนการสอน

๑๑) พัฒนาครูให้มีความรู้ทางจริยธรรม วิธีการถ่ายทอดความรู้ และคุณลักษณะของความเป็นครู

๑๒) ส่งเสริมและประสานการร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด และสื่อมวลชน ในด้านการเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรม

๑๓) ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูอาจารย์ที่สอนจริยธรรมดีเด่น

๑๔) ครูควรนำข่าวอาชญากรรม หรือข่าวแปลก ๆ มาวิจารณ์ วิเคราะห์ประกอบการสอนจริยธรรม

๑๕) ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์สภาพสังคมที่นำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง คุณค่าที่ต้องการในทางจริยธรรมของหลักธรรม มีดังนี้[๗๔]

๑) ให้เป็นผู้หนักแน่นในเหตุผล และมองเห็นการกระทำและผลการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ไม่เชื่อสิ่งงมงาย ตื่นข่าว เช่น เรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

---

[๗๔]พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต),**พุทธธรรม ฉบับเดิม**,พิมพ์ครั้งที่ ๑๙,(กรุงเทพมหานคร,สำนักพิมพ์ธรรมสภา,๒๕๔๕)หน้า ๑๖๙.

๒) ให้เห็นว่า ผลสำเร็จที่ตนต้องการ จุดหมายที่ปรารถนา จะเข้าถึง หรือสำเร็จได้ด้วยการลงมือทำคือ จึงต้องพึ่งตนเอง และทำความเพียรพยายาม และไม่มัวคอยโชคชะตา ไม่หวังผลดลบันดาลหรือรอผลการเซ่นสรวงอ้อนวอน

๓) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่จะงดเว้นจากกรรมชั่วและรับผิดชอบต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลทำความดีต่อเขา

๔) ให้ถือว่าบุคคลมีสิทธิและหน้าที่โดยธรรมชาติ ที่จะทำการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงสร้างเสริมตนเองให้ดีขึ้นไป โดยเท่าเทียมกันสามารถทำตนให้เลวลงหรือไห้ดีขึ้นไป ให้ประเสริฐจนถึงยิ่งกว่าเทวดา และพรหม ได้ทุก ๆ คน

๕) ให้ถือว่าคุณธรรม ความสามารถ ความดีความชั่วที่ทำ ความประพฤติปฏิบัติเป็นเครื่องวัดความทราม หรือประเสริฐของมนุษย์ไม่ให้มีการแบ่งแยกโดยชาติชั้นวรรณะ

๖) ในแง่กรรมเก่า ให้ถือเป็นบทเรียนและให้รู้จักพิจารณาเข้าใจตนเองตามเหตุผล ไม่ควรเพ่งโทษแต่ผู้อื่น มองเห็นพื้นฐานทุนเดิมของตนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงและวางแผนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๗) ให้ความหวังในอนาคตสำหรับสามัญชนทั่วไป

สำเริง เฉลิมเผ่า ได้กล่าวว่า การที่โรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กได้นั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกัน ดังนี้[๗๕]

๑) การบริหารโรงเรียน ได้แก่ การปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน การกำหนดระเบียบข้อบังคับ การควบคุม ติดตามผล เป็นต้น

๒) การจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการสอนของครู

๓) การสอนของครู

๔) การจัดกิจกรรมด้านจริยศึกษา

พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์) ได้สรุปว่า แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ต้องสร้างให้เกิดมีภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของบุคลกรโรงเรียน นักเรียน และชุมชน โรงเรียน โดยเริ่มต้นจาก การให้ผู้บริหารและครูสามารถเป็นตัวอย่างทางจริยธรรมแก่นักเรียนเสียก่อน เพื่อนำไปสู่การปลูกฝัง สร้าง และส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนได้[๗๖]

---

[๗๕]สำเริง เฉลิมเผ่า, **“การบริหารโรงเรียนกับการสอนจริยธรรม”,(**วิทยาจารย์,ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗)หน้า ๑๘-๑๙

[๗๖]พระสมจิต ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์),**บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.**(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔)หน้า ๕๙.

จีรพรรณ์ จันทร์วิเชียร[๗๗] ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม หมายถึง การทำ สิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ และยังอาจหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต กระบวนการ หรือ องค์กร ไม่ว่าการเปลี่ยนนั้นจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาต่อยอด การเปลี่ยนแปลง การ ประยุกต์ หรือ กระบวนการ และในหลายสาขา เชื่อตรงกันว่าการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นนวัตกรรมได้ นั้นจะต้องมี ความใหม่อยางเห็นได้ชัด และในความใหม่นั้นจะต้องเพิ่มมูลค่าสิ่งต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยเป้าหมายของ นวัตกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดการ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น นวัตกรรมก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น และเป็นที่มาสำคญของความมั่นคง ทางเศรษฐกิจและสังคมของ ชาติ

จิรประภา อัครบวร[๗๘] กล่าวว่า นวัตกรรม คือ การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือการคิด ต่อยอดจากความคิดเก่าแต่จะต้องเป็นความคิดที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริง

สรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ที่เป็นของใหม่ หรือต่อยอดจากของเดิมและสามารถสร้างมูลค่าได้ในทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๒.๒ องค์ประกอบของนวัตกรรม

ภารดี อนันต์นาวี[๗๙] ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษา คือ ผู้บริหารมีความเป็นมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทาง องค์กร มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำดิจิทัล และภาวะผู้นำเชิงวิชาการ การบริหารจัดการ เชิงกลยุทธ์ที่มีนวัตกรรม การบริหารการศึกษา และนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ มีการมีส่วนร่วมของบุคลากร องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่ต้องมี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งองค์กร นวัตกรรมทางการศึกษาผู้บริหาร ผู้มีส่วนร่วมเครือข่าย การบริหารจัดการที่มีนวัตกรรมเป็นฐานโดยมี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนา อย่างต่อเนื่องที่เกิดความแตกต่างจากเดิมเพื่อให้องค์กรประสบ ความสำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและผู้เรียน

มนตรี วงษ์สะพาน[๘๐] ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของการคิดเชิงนวัตกรรม จะต้องมี องค์ประกอบทั้งหมด ๓ ส่วน ได้แก่

๑) ชิ้นงานหรือผลงานต้องเกิดจากการคิดค้นขึ้นมาใหม่ เป็นเทคนิควิธีการ หรืออุปกรณ์ จะต้องมีกระบวนการจัดทำเป็นชิ้นงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

๒) มีการอธิบายถึงกระบวนการปฏิบัติหรือการใช้งาน การนำไปใช้ประโยชน์

๓) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากตัวผลงาน ว่าก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร

---

[๗๗] จีรพรรณ์ จันทร์วิเชียร,เอกสารประกอบการสอนวิชานวัตกรรมการจัดการ,กรุงเทพฯ : สถาบันรัชต์ภาคย์,๒๕๕๙, หน้า ๖.

[๗๘] จิรประภา อัครบวร,การบริหารความเปลี่ยนแปลง,กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๒.

[๗๙] ภารดี อนันต์นาวี,องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหารจัดการ,วารสารวิชาการ,๑๐(๒),๑-๑๒, ๒๕๖๔.

[๘๐] มนตรี วงษ์สะพาน,การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์,ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร),บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔, หน้า.๙๔-๙๕.

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี และคณะ[๘๑] ได้สรุป องค์การแห่งนวัตกรรม มี ๔ องค์ประกอบ คือ การวางแผนองค์การ การนำองค์การ การจัดการองค์การ และการควบคุมองค์การ และมี ๘ ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อมโดยผู้บริหาร กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมเชิงนวัตกรรม วางแผนเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การจัดโครงสร้างองค์การ การมุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ สู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ตรวจสอบและ ประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์[๘๒] ได้แบ่งประเภทของนวัตกรรมตามเป้าหมายของ ผลิตภัณฑ์ ได้ ๒ ประเภท คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ

๑. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อาจจะเป็นด้าน เทคโนโลยี หรือวิธีการใช้ก็ดี รวมไปถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ ให้มีคุณภาพหรือ ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๒. นวัตกรรมกระบวนการ คือ การใช้แนวคิด หรือวิธีการ หรือกระบวนการใหม่ที่กระบวนการผลิตและการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น การ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบผลิตภัณฑ์ในกระบวนการผลิต เป็นต้น

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

๒.๓.๑ ความหมายของผลิตภัณฑ์

มลิจันทร์ ทองคำ และคณะ[๘๓] ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ ใหม่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เคยมีในตลาด เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) หรือผลิตภัณฑ์ที่ ปรับปรุงใหม่ (Product Improvement) เพื่อให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น

ชาญชัย อาจินสมาจาร[๘๔] กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่ดี คือ กุญแจสู่ความสำเร็จของตลาด ผลิตภัณฑ์เป็นตัวแทนของความคาดหวังของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความพึงพอใจของสังคม ผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จประกันถึงความส่งเสริมตัวเอง ถ้าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค นั่นก็คือ ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ดีควรก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญต่อองค์การตลาด มันให้ความอิสระแก่ตลาดในการตัดสินใจ สำหรับนักการตลาด ความหมายของผลิตภัณฑ์ถูกตัดสินโดยความต้องการของผู้บริโภค

พรรณี สวนเพลง[๘๕] ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง การ คิดค้น และพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำเสนอคุณค่าให้ลูกค้า โดยให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วม ในการจัดการ

---

[๘๑] อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี และคณะ,การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,๑๒(๓),๒๐๗-๒๑๙, ๒๕๖๑.

[๘๒] สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์,นวัตกรรม ความหมาย ประเภทและความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ, วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี,๓๓(๑๒๘), ๒๕๕๓,หน้า.๕๔-๕๕.

[๘๓] มลิจันทร์ ทองคำ และคณะ,หลักการตลาด,มหาสารคาม : คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,๒๕๕๓.

[๘๔] ชาญชัย อาจินสมาจาร (๒๕๕๑)

[๘๕] พรรณี สวนเพลง,เทคโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้,กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น ,๒๕๕๒.

นวัตกรรม ตั้งแต่กระบวนการออกแบบและทดสอบ ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงการ จัดการกระบวนการจัดการมูลค่าสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นกับทุกๆ หน่วยงานที่จะทำให้เกิดผลเชิงพาณิชย์

นพรัตน์ กูมิวุฒิสาร[๘๖] กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคสินค้าอุตสาหกรรม และการบริการในการออกแบบรูปร่าง สีสัน หีบห่อ การใช้ชื่อยี่ห้อ การบริการและสัญลักษณ์ เป็นต้น

วิทวัส รุ่งเรืองผล[๘๗] ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เคยมีจำหน่ายในตลาดมาก่อน และไม่มีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายอยู ในตลาด สามารถเปรียบเทียบได้หรือตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในลักษณะเดียวกันกับผลิตภัณฑ์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ[๘๘] ได้ให้ความหมายว่า ผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ผู้ขาย เสนอขายต่อตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจอยากได้เป็นเจ้าของ และซื้อมาเพื่ออุปโภคบริโภคอัน เป็นการตอบสนองความต้องการ คำว่า ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้มีความหมายจำกัดเพียงวัตถุที่มีรูปร่างจับต้อง ได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงผลิตภัณฑ์บริการ สถานที่องค์กรหรือบุคคลและความคิด ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) มีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ การกำหนดลูกค้ากลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ต้องพยายามคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

๑. ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation)

๒. พิจารณาจากองค์ประกอบ (คุณสมบัติ) ของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เช่น ประโยชน์พื้นฐาน รูปร่างลักษณะคุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ตราผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

๓. การกไหนดตำแหน่ง (Product Positioning) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัทเพื่อแสดงตำแหน่งที่แตกต่างและมีคุณค่าในจิตใจของลูกค้าเป้าหมาย

๔. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะใหม่และปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งต้องคำนึกถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

๕. กลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mix) และสายผลิตภัณฑ์ (Product Line)

ภานุ ลิมมานนท์[๘๙] ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งลักษณะทางเทคโนโลยี หรือจุดประสงค์การใช้มีความแตกต่างกัน อย่างชัดเจนจากผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิตมาก่อนหน้านี้ รวมถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น อย่างเห็นได้ชัด โดยมุ่งเน้นตามความต้องการของตลาด และความต้องการของลูกค้าจะเป็นตัว ขับเคลื่อนให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยต้องคำนึงถึงคุณประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับ

๒.๓.๒ ประเภทของผลิตภัณฑ์

---

[๘๖] นพรัตน์ กูมิวุฒิสาร (๒๕๔๓: ๒)

[๘๗] วิทวัส รุ่งเรืองผล,หลักการตลาด,พิมพ์ครั้งที่ ๕,กรุงเทพฯ : มาร์เก็ตติ้งมูฟ,๒๕๕๒.

[๘๘] ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (๒๕๔๑: ๒๐๓)

[๘๙] ภานุ ลิมมานนท์,กลยุทธ์การจัดการนวัตกรรมธุรกิจสมัยใหม่,กรุงเทพฯ : สิปรัช,๒๕๔๖.

กตัญญู หิรัญญสมบูรณ์[๙๐] ได้แบ่งประเภทผลิตภัณฑ์ใหม่ ประกอบด้วย ๖ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในที่ใดและอาจจะเกิดขึ้น จากภูมิปัญญาของผู้ประกอบการ เช่น เค้กปลาช่อนในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นต้น

๒. การเพิ่มสายผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เดิม เช่น โรงงานผลิตน้ำปลาอาจผลิตกะปิด้วย เป็นต้น

๓. การเพิ่มสายการผลิตภัณฑ์เดิม เพื่อสร้างความหลากหลายให้แก่ ลูกค้า เช่น ร้านแยมผลไม้อาจผลิตแยมมะม่วง เพิ่มเติมจากแยมส้ม สตรอเบอรี่ เป็นต้น

๔. การปรับปรุง หรือสร้างประโยชน์ใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นหรือเพื่อหาลูกค้าใหม่ เช่น การนำเอาต้นเฟื่องฟ้าหรือ ผกากรองมาดัดเป็นไม้ดัดให้สวยงามแปลกตายิ่งขึ้น เป็นต้น

๕. การวางตำแหน่งใหม่ เพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้สึกเดิมของลูกค้าที่มี ต่อผลิตภัณฑ์ เช่น ร้านอาหารที่ตกแต่งหรูหราเกินไป ลูกค้าอาจคิดว่าราคาแพงจึงไม่กล้าเข้ามาใช้ บริการ อาจปรับปรุงให้มีอาหารจานเดียวขายในราคาพอประมาณ

๖. การลดต้นทุนโดยคุณภาพและปริมาณคงเดิม แต่ตั้งราคาให้ลดลง เพื่อดึงดูดลูกค้าด้วยการวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) การจัดการองค์กรใหม่ (Re engineering) เช่น การเปลี่ยนภาชนะบรรจุขนมมาเป็นซองพลาสติกเพื่อลดต้นทุนและราคา ถูกลง เป็นต้น

๒.๔ บริบทของศูนย์พุทธนวัตกรรม วิทยาเขตหนองคาย

๒.๔.๑ ประวัติความเป็นมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้ก่อกำเนิดขึ้นตามสังฆมติคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ ให้จัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ว.ส.อ.) ขึ้นที่วัดศรีษะเกษ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้รับอนุมัติยกฐานะวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขึ้นเป็นวิทยาเขตแห่งแรกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในระยะแรกเปิดสอนคณะครุศาสตร์ เอกบริหารการศึกษา และขยายการศึกษามาโดยลำดับ

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้ย้ายที่ ทำการแห่งใหม่ มาตั้งอยู่ที่เลขที่ ๒๑๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย บนเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ และเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้ามาศึกษา มีอาคารเรียนและอาคารปฏิบัติการ มีระบบสาธารณูปโภค และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เอื้ออำนวยต่อการ

---

[๙๐] กตัญญู หิรัญญสมบูรณ์, การบริหารอุตสาหกรรม,กรุงเทพฯ : เท็กซ์แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น,๒๕๔๕.

จัดการเรียนการสอน และการศึกษาค้นคว้า เป็นอย่างยิ่ง ทำให้สถานที่แห่งนี้เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาและศาสตร์ชั้นสูงอย่างแท้จริง จนถึงปัจจุบัน

๒.๔.๒ การจัดตั้งศูนย์พุทธนวัตกรรม

ปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ สืบเนื่องจากแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๑๓ (๒๕๖๕-๒๕๖๙) ตั้งปณิธานไว้ให้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ภายใต้ วิสัยทัศน์ เพื่อการก้าวสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาที่สร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ โดยมีวิสัยทัศน์รองรับการพัฒนาห้วงระยะ ๒๐ ปีถือเป็นวิสัยทัศน์ประเทศไทยคือ ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในทุกมิติ ทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้ พัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นำตนเองเข้าสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆโดยมีสัมมาชีพตามถนัดของตนเอง รวมทั้งได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยชี้ให้เห็นภาพของปัจจัยที่ จะหน่วงรั้งให้กลายเป็นความเสี่ยงและมีผลกระทบเชิงลบต่อกระบวนการขับเคลื่อนงานพัฒนาประเทศไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัย ภาวะโลกร้อนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เป็นต้น โดยปัจจัยเหล่านี้อาจจะเป็นเงื่อนไขท้า ทายต่อมิติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจะส่งผลให้ประเทศไทยมีความเปราะบางยิ่งขึ้นรวมถึงอาจต้องจมกับปัญหาเรื้อรังที่ฉุดรั้งความก้าวหน้าของประเทศ จนไม่สามารถก้าวตาม โลกได้อย่างเท่าทัน ดังนั้นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยจึงมุ่งสู่การพลิกโฉมประเทศเป็นการเปลี่ยนแปลง ขนานใหญ่ด้วยการลดความเปราะบาง สร้างความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เพิ่มขีดความสามารถ การปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติ สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกกลุ่ม ภายใต้การใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนาทุกมิติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพในกระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้เรียนทั้งที่เป็นพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ ภายใต้กระแสโลกที่มีผลเชิงบวกผนวกกับกระแสโลกที่ส่งผลเชิงลบต่อการดำรงชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้ของทุก หลักสูตรในมหาวิทยาลัยต้องปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นสิ่งหน่วงรั้งการพัฒนาที่สามารถรับมือกับการ เปลี่ยนแปลงได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้นคณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จึงมีแนวคิดร่วมกันจัดตั้งสถาบันพุทธนวัตกรรมเพื่อเป็นองค์กรแกนกลางของการ ขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนได้ใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและปัจจัยแวดล้อมในการออกแบบ นวัตกรรมให้เป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาจิตใจและสังคม ครอบคลุมทั้งคณาจารย์ นักศึกษา บุคคลกรและเครือข่ายชุมชน เป็นลำดับต่อไป

๒.๔.๓ สถานที่ตั้งศูนย์พุทธนวัตกรรม

อาคารทองศรี เลขที่ ๒๑๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ตรงข้ามหอพักนิสิต

๒.๔.๔ ฐานคิดของศูนย์พุทธนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้ปฏิบัติการเข้าสู่ความเป็นพุทธนวัตกรรมได้กำหนดแนวทางสำคัญเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันโดยยึด หลักการว่าพุทธนวัตกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ก่อเกิด เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับทุกสรรพสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์ใหม่ตลอดเวลา คนจึง ต้องเผชิญกับปฏิสัมพันธ์ใหม่ตลอดเวลาเพื่อนำตนไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งนี้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาย้ำ เตือนผู้คนว่าต้องไม่เฉื่อยชา ให้ระลึกระวัง ตื่นตัวอยู่เสมอ อะไรเสื่อมให้เร่งหลีกละและแก้ไข อะไรเจริญให้ เร่งรัดปฏิบัติทำ

ดังนั้น ฐานคิดพุทธนวัตกรรม จึงกำหนดไว้ว่า วิถีโลกเปลี่ยน วิถีการเรียนรู้ต้องปรับกำกับชีวิตด้วย พุทธธรรม นำสันติสุขสู่สังคม ทั้งนี้มีแนวทางสำคัญเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้

๑. พุทธนวัตกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ใหม่ที่ก่อเกิดขึ้นตลอดเวลาจากการ ที่คนเป็นศูนย์กลางในระบบความสัมพันธ์กับทุกสรรพสิ่ง

๒. พุทธนวัตกรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ มีองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ ประการ คือ ๒.๑ Input ได้แก่ ข้อมูลทุกหมวดหมู่ที่เป็นกระแสให้ผู้คนได้รับรู้ ๒.๒ Activity ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้คนได้รับข้อมูล ๒.๓ Output ได้แก่ ผลที่เกิดกับการดำรงชีวิตของผู้คน อธิบายได้ในเชิงปริมาณ ๒.๔ Value ได้แก่ ผลที่เกิดกับการดำรงชีวิตผู้คน อธิบายได้ในเชิงคุณภาพ

๓. สิ่งแสดงความเป็นพุทธนวัตกรรม เมื่อกระบวนการเรียนรู้ประกอบกัน ผู้คนจะแสดงความมี ฉันทะที่สมบูรณ์สามารถอธิบายการกระทำตนจากความเป็นคนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ทั้งนี้โดยภาพรวมสถาบันพุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ยึดถือเอาความสมบูรณ์แห่งหลักไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสิ่งแสดงความ เป็นพุทธนวัตกรรม

๒.๔.๕ หมุดหมายและขอบเขตการขับเคลื่อนพุทธนวัตกรรม

เพื่อรองรับการเคลื่อนตัวของสถาบันพุทธนวัตกรรม ระยะที่ ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕-๒๕๖๙ จึงวางหมุดหมาย แสดงถึงกิจกรรมสำคัญที่ต้องปฏิบัติพร้อมกำหนดขอบเขต แสดงถึงการบรรลุผลอย่างเป็น รูปธรรม ไว้ดังนี้

หมุดหมายที่ ๑ สถาบันพุทธนวัตกรรม เป็นองค์กรแกนกลางในงานขับเคลื่อนพุทธนวัตกรรมเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ขอบเขต

๑.๑ กำหนดให้สถาบันพุทธนวัตกรรม ขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะเป็นโครงการ ตามปีงบประมาณภายใต้ความรับผิดชอบของหลักสูตรประกาศนียบัตรพุทธเกษตร

๑.๒ ให้มีคณะกรรมการสถาบันพุทธนวัตกรรม จำนวน ๗ คน ประกอบด้วย

๑.๓ ให้มีคณะที่ปรึกษาสถาบันพุทธนวัตกรรม จำนวน ๓ คน ประกอบด้วย

๑.๔ เสนอโครงการจัดตั้งสถาบันพุทธนวัตกรรม ต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๑.๕ เสนอมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เพื่อประกาศจัดตั้ง สถาบันพุทธเกษตร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๑.๖ หลักสูตรประกาศนียบัตรพุทธเกษตร ดำเนินงานขับเคลื่อนพุทธนวัตกรรมเพื่อเป็นต้นแบบแก่ทุกหลักสูตรภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถาบันพุทธนวัตกรรม ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

๑.๗ หลักสูตรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย มีและใช้ พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างน้อยร้อยละ ๙๐ ของจำนวนหลักสูตรทั้งหมดภายใน ปีงบประมาณ ๒๕๖๙

๑.๘ สถาบันพุทธนวัตกรรมร่วมมือกับทุกหลักสูตรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เผยแพร่ ส่งเสริม สนับสนุน ให้เครือข่ายชุมชนได้มีส่วนร่วมในการใช้พุทธ นวัตกรรมขับเคลื่อนงานพัฒนาจิตใจและสังคม ไม่น้อยกว่า ๓ เครือข่ายต่อหนึ่งปีงบประมาณ

หมุดหมายที่ ๒ คณาจารย์ทุกหลักสูตรได้เรียนรู้ร่วมกัน สร้างสรรค์พุทธนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการ พัฒนาจิตใจในระดับบุคคลรวมถึงสังคมโดยรวม

ขอบเขต

๒.๑ คณาจารย์ทุกหลักสูตรได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์พุทธนวัตกรรม ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

๒.๒ .ให้สถาบันพุทธนวัตกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์พุทธนวัตกรรมแก่คณาจารย์ อย่างน้อย ๒ กิจกรรมต่อหนึ่งภาคเรียน

๒.๓ สถาบันพุทธนวัตกรรม ส่งเสริม สนับสนุนงานวิจัยของคณาจารย์ที่ใช้พุทธนวัตกรรมเป็นฐานคิดสำคัญ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

๒.๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้ คณาจารย์ทุกหลักสูตร มีและใช้พุทธนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอน อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐ ของจำนวนคณาจารย์ในแต่ละหลักสูตร ภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๙

๒.๕ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้คณาจารย์ทุกหลักสูตร ออกแบบพุทธนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนในระดับที่เป็นผลงานทางวิชาการสามารถเผยแพร่และประกอบการเลื่อนวิทยฐานะได้อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของจำนวนคณาจารย์ ในแต่ละหลักสูตร ภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๙

หมุดหมายที่ ๓ นักศึกษาทุกหลักสูตรได้เรียนรู้ร่วมกัน สร้างสรรค์พุทธนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการ พัฒนาจิตใจในระดับบุคคลรวมถึงสังคมโดยรวม

ขอบเขต

๓.๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้คณาจารย์ทุกหลักสูตร สร้างและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้พุทธนวัตกรรม

๓.๒ สถาบันพุทธนวัตกรรม ส่งเสริม สนับสนุนให้นักศึกษาได้สร้าง สรรค์พุทธนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

๓.๓ สถาบันพุทธนวัตกรรม จัดกิจกรรมให้นักศึกษาทุกหลักสูตร ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พุทธนวัตกรรม อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

๓.๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ออกแบบและใช้พุทธนวัตกรรมเป็นฐานคิดสำคัญในวิทยานิพนธ์

๓.๕ สถาบันพุทธนวัตกรรม ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษานำผลงานพุทธนวัตกรรมเผยแพร่ แก่เครือข่ายชุมชน อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

หมุดหมายที่ ๔ เครือข่ายชุมชนได้มีส่วนร่วมในการใช้พุทธนวัตกรรมขับเคลื่อนงานพัฒนาจิตใจและสังคม

ขอบเขต

๔.๑ สถาบันพุทธนวัตกรรม สร้างเครือข่ายชุมชนพุทธนวัตกรรม จำนวนอย่างน้อย ๕ เครือข่ายต่อการดำเนินงานหนึ่งปีงบประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

๔.๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้ ทุกหลักสูตรมีเครือข่ายชุมชนพุทธนวัตกรรม

๔.๓ สถาบันพุทธนวัตกรรม จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายชุมชนพุทธนวัตกรรม ไม่น้อยกว่า ๕ กิจกรรมต่อหนึ่งปีงบประมาณ

๔.๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกหลักสูตรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายชุมชนพุทธนวัตกรรม ไม่น้อยกว่า ๑ กิจกรรม ต่อหนึ่งปีงบประมาณ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสน่ห์ วงศ์สุฤทธิ์[๙๑] การศึกษาเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดลำพูน เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการทั้ง ๑๕ ราย โดยสามารถสรุปแนวทางตามวัตถุประสงค์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาพบว่า วิเคราะห์ความสอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรม สาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในจังหวัดลำพูน ด้านการบริหารทรัพยากรคน เงิน งาน การตลาด วัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการทำงานและการประกอบธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบได้มีการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยด้านการผลิต เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตจะเป็นเครื่องมือประเภทผลิตด้วยมือและเครื่องจักร มีกระบวนการทำงานที่ไม่ซับซ้อน ราคาไม่แพงและถูกหลักวิชาการ ช่วยเพิ่ม

---

[๙๑] เสน่ห์ วงศ์สุฤทธิ์, **การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดลำพูน**, (รายงานการวิจัย ๒๕๕๗), หน้า ๑๒.

ประสิทธิภาพในการผลิต เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง มีการวางแผนการผลิตในแต่ละช่วงเวลา มีการสั่งซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพตามขนาดการผลิต ส่วนการผลิตเพื่อจำหน่ายนอกเหนือจากใบสั่งซื้อจะคำนึงถึงความต้องการ ของกลุ่มผู้บริโภคเป็นหลักและใช้แรงงานภายในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ด้านการตลาดมีกลุ่มลูกค้าที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ ใช้วิธีการปรับปรุงแผนการตลาดคือ เน้นรักษากลุ่มลูกค้าเก่าในท้องถิ่นมากกว่า แสวงหาลูกค้ารายใหม่จากต่างประเทศ และรักษาส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศมากกว่าเน้นการส่งออก ซึ่งการรักษาลูกค้าเก่าจะใช้วิธีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ส่วนการสร้างฐานลูกค้าใหม่ใช้วิธีการเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและพัฒนา ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารจัดการมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับขนาดการผลิต ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการวางแผนการตลาดที่คำนึงถึง ได้แก่ แรงงาน วัตถุดิบ ทุน ตลาด เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ สังคม มีการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ / หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อการกระจายความเสี่ยง จากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทั้งนี้มีการวางแผนการผลิต การปฏิบัติงานร่วมกันเสมอ ๆ ระหว่างเจ้าของธุรกิจและลูกจ้าง มีการสร้างความเชื่อถือระหว่าง แรงงานผู้จำหน่ายวัตถุดิบ บนพื้นฐานความถูกต้องซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ตลอดจนมีการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยการใช้เงินออมส่วนตัว เงินทุนของกลุ่ม ทุนสนับสนุนจากทางภาครัฐ และทุนจากสินเชื่อธนาคารในอัตราที่สามารถช าระหนี้คืนได้ เป็นต้น

สรวงพร กุศลส่ง[๙๒] ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมุกบ้านติ้วเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบ้านติ้ว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของการผลิตผลิตภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มแม่บ้านผ้าทอมุก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้านติ้วส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๔๐-๖๐ ปี ด้านการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ป.๖ และ ป.๔ ส่วนอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ นา สำหรับกลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้ามุกนอกจากนี้พบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับความรู้การพัฒนาด้านอาชีพ คือ การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำของชำร่วย และการเย็บกระเป๋า ตามลำดับ ด้านสภาพปัญหา พบว่า ในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอมุกของกลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้านติ้วประสบปัญหาเกี่ยวกับการผลิตผ้าทอไม่ทันความต้องการ รองลงมา คือ บุคลากรกลุ่มแม่บ้านจะทอผ้าเมื่อว่างจากงานทำไร่ และขาดช่างเย็บผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมุก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชนบ้านติ้วที่กลุ่มแม่บ้านตั้งเป้าหมายไว้ คือต้องการให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจการทอผ้ามุกที่เป็นผลิตภัณฑ์และเอกลักษณ์ของจังหวัดเพิ่มขึ้นต้องการบุคคลที่รับตัดเย็บผลิตภัณฑ์ผ้าทอมุกในรูปแบบที่ได้พัฒนาแล้วเพิ่มมากขึ้น สำหรับสินค้าที่กลุ่มแม่บ้านต้องการผลิตมากที่สุด คือ ชุดเสื้อผ้าราตรี เสื้อผ้าบุรุษ กระเป๋ารูปแบบต่างๆ และผ้าหมอนอิง กลุ่มแม่บ้านได้พัฒนาผลิตภัณฑ์และใช้เป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชนบ้านติ้ว และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งได้

---

[๙๒] สรวงพร กุศลส่ง,การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมุกบ้านติ้วเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบ้านติ้ว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์."พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร,๒๕๕๓.

พระครูวิมลศิลปกิจ และคณะ[๙๓] ได้ศึกษาเรื่อง งานศิลป์พิมพ์ลายเวียงกาหลงบนวัสดุที่หลากหลาย : นวัตกรรมศิลปะเวียงกาหลง ผลการศึกษาพบว่า พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะลวดลายเวียงกาหลง ในภาพรวม พบว่า มีศิลปะลวดลายเวียงกาหลง ๔ กลุ่มใหญ่ๆ มากกว่า ๕๐ ลาย มีกลุ่มที่อนุรักษ์ลายดั้งเดิมโดยการลอกเลียนแบบให้ใกล้เคียงของจริงมากที่สุด ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง โดยทัน ธิจิตตัง เป็นประธานกลุ่ม (๒) กลุ่มเครื่องเคลือบโบราณเวียงกาหลง โดยศรี ลีมเนตร และ (๓) กลุ่มเมืองโบราณพิพิธภัณฑ์เวียงกาหลง โดยวัดยอดขุนพล หรือวัดเวียงกาหลง (ธ) ซึ่งทั้ง ๓ กลุ่มเน้นการอนุรักษ์ศิลปะลวดลายดั้งเดิมเอาไว้ พอสรุปศิลปะลวดลายที่ทั้ง ๓ กลุ่มอนุรักษ์ มี ๓ ประเภท ได้แก่ ศิลปะลวดลายและรูปแบบเวียงกาหลง การเคลือบเครื่องปั้นดินเผา และการผลิตงานนูนต่ำและลอยตัว โดยสามารถนำศิลปะลายเวียงกาหลงเหล่านั้นมาพัฒนาสร้างสรรค์ให้เป็นศิลปะบนวัสดุอื่นๆ ได้อย่างหลากลาย เช่น ร่ม ย่ามพระสงฆ์ เสื้อผ้า กระดาษฉากประดับ ผ้าฉากประดับ เป็นต้น และนำไปส่งเสริมแหล่งเรียนรู้อาชีพลายเวียงกาหลงแก่สถานศึกษาและชุมชนได้อย่างน้อย ๗ แบบ ได้แก่ ศิลปะดอกบัวบาน ศิลปะปลาคู่สำราญธารา ศิลปะบัวบูชาพระพุทธองค์ ศิลปะกิเลนดงน้อมกายา ศิลปะไก่ฟ้าพญาไพร ศิลปะพญาหงส์ใหญ่รวมพลกา และศิลปะลายนานาในบัวตูม

ปรารถนา ศิริสานต์ และคณะ[๙๔] ได้ศึกษาเรื่อง การทดลองสร้างงานศิลปะในหัวข้อ “สื่อลายผ้าบนศิลปะเครื่องปั้นดินเผา” โดยการใช้เทคนิคการพิมพ์ลวดลายโดย ใช้ลวดลายของผ้านั้นโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการทดลองในครั้งนี้ เพื่อทดลองเครื่องมือพิมพ์ลวดลายใหม่ ๆ สร้างสรรค์งานศิลปะจากดินเผาใหม่ ๆ ในการสร้างชิ้นงานและเผยแพร่เทคนิคการสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา สามารถสรุปผลการทดลองสร้างสรรค์งานได้ดังนี้ ผู้ทดลองได้ทดลองสร้างเครื่องมือพิมพ์ลวดลายจากลวดลายผ้านำมา สร้างสรรค์ศิลปะงานดินเผาโดยการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้เทคนิคการขึ้นรูปอิสระแบบแผ่น โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานเริ่ม จากการรีดดินให้เป็นแผ่นจากนั้นเมื่อดินได้ความหนาตามที่เรากำหนดแล้ว หลังจากนั้นผึ่งดินให้หมาดและเมื่อดินหมาดแล้วจึง นำผ้าที่มีลวดลายต่าง ๆ มาพิมพ์ลงบนผิวดินโดยได้ลวดลายที่แตกต่างกันออกไปตามลวดลายของผ้าที่แตกต่างกันออกไปและผึ่งให้ดินเซ็ทตัวและนำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานสำเร็จ ลวดลายของผ้าสามารถสร้างลวดลายได้ทุกแบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาเซรามิกส์ ชั้นปีที่ ๒ โดยการนำไปบูรณาการในรายวิชา เครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์เซรามิกส์ ๑ รายวิชาการประดิษฐ์เซรามิกส์และรายวิขาการตกแต่งผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ สรุปผลการถ่ายทอดผลคือนักศึกษาสามารถสร้าง เครื่องมือเองได้และสามารถสร้างชิ้นงานจากเครื่องมือที่สร้างขึ้นได้และนักศึกษาสามารถนำไปต่อยอดเพื่อประยุกต์ใช้กับ รายวิชาอื่น ๆ รวมทั้งบริการวิชาการได้ คำสำคัญ

---

[๙๓] พระครูวิมลศิลปกิจ และคณะ,เรื่อง **งานศิลป์พิมพ์ลายเวียงกาหลงบนวัสดุที่หลากหลาย : นวัตกรรมศิลปะเวียงกาหลง**,รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย,๒๕๖๒, หน้า ก.

[๙๔] ปรารถนา ศิริสานต์ และคณะ, **การทดลองสร้างงานศิลปะในหัวข้อ “สื่อลายผ้าบนศิลปะเครื่องปั้นดินเผา” โดยการใช้เทคนิคการพิมพ์ลวดลายโดย ใช้ลวดลายของผ้า** (2554) หน้า บทคัดย่อ.

วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา[๙๕] วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะขององค์การ นวตกรรม: กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม ผลการวจยพบวา คุณลักษณะของ องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย โครงสร้างองค์การ การบริหาร จัดการทรัพยากรมนษย์ การให้รางวัลและการยอมรับ การสื่อสาร การจัดการความรู้และข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากร การประเมินและการลำเลียงความคิด ผู้นำ บุคลากร เครื่อข่าย วัฒนธรรมและ ค่านิยมร่วม คุณลักษณะขององค์การนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ องค์การที่ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ ต้องการมุ่งไปสู่การเป็นองค์การนวัตกรรม แต่การที่องค์การจะนำไปปรับใช้นั้นยังขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละองค์การ บางองค์การอาจไม่จำ เป็นต้องมีคุณลักษณะบางประการตามผลการวิจัย ทั่งนี้ อาจเป็นเพราะคุณลักษณะขององค์การที่แตกต่างกัน เช่น ประเภทของ ธุรกิจ ขนาดองค์การ เป็นต้น ซึ่งในส่วนขององค์การที่กำลังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นสรางองค์การ นวัตกรรมให้มุ่งเน้นทการสร้างวัฒนธรรม องค์การที่ส่งเสริมนวัตกรรม และผู้นำ ที่ เป็นผู้บริหาร สูงสุดขององค์การควรให ความสำคัญกับนวัตกรรมและมุ่งมั่นในการสร้างองค์การนวัตกรรมอย่าง จริงจัง

ปานชนก ด้วงอุดม[๙๖] ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ ผลการวิจัย พบว่า ๑) สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบวา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน โครงสร้างองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยภายนอก และ๒) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ ระดับ การศึกษา และขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรม ของสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำาคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเพศชายมีความคิดเห็น ต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษามากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาเพศหญิง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาด ใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ และประสบการณ์ในการทำงานตางกัน มีความคิดเห็น ต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

---

[๙๕] วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา,การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม : กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๔, หน้า ๗๒.

[๙๖] ปานชนก ด้วงอุดม,**การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒**,หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,๒๕๖๒, บทคัดย่อ.

พรประภา กิจโกศล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ดำเนินการพัฒนาประชาชนในชนบท โดยเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลักโดยจัดตั้งโครงการรณรงค์ลดละเลิกอบายมุข และโครงการเสริมเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ได้แก่ โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการสหกรณ์ร้านค้า และโครงการออมทรัพย์ ประชาชนให้ความร่วมมือทุกโครงการ เนื่องจากเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อตนเองและหมู่บ้าน โดยพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ แต่ลักษณะการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ยังเป็นการรับประโยชน์เท่านั้น การเข้าร่วมวางแผนและดำเนินงานมีน้อยมาก ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาของประชาชนเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากที่พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนา พบว่า ประชาชนมีการปฏิบัติตนดีขึ้นทั้งด้านการปฏิบัติกิจทางศาสนา การลดอบายมุขและการพัฒนาจิตใจ โดยยอมรับว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการปฏิบัติในทางที่ดีขึ้นดังกล่าวในระดับปานกลาง[๙๗]

พูนทรัพย์ สิทธิพรรรณ ในเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี” พบว่า ประชากรมีความเชื่อถือในพระสงฆ์ ไว้วางใจในตัวพระสงฆ์ เชื่อในความสามารถใช้สติปัญญาไหวพริบในการแก้ปัญหาให้กับชาวบ้าน เชื่อในความกระตือรือร้นของพระสงฆ์และเชื่อในทักษะการสื่อสารของพระสงฆ์ ซึ่งความเชื่อของประชากรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี[๙๘]

พินิจ ลาภธานนท์ ได้ทำการศึกษาในเรื่อง พระสงฆ์ในชนบทภาคอีสานกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งตนเอง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ดำเนินกิจกรรม สังฆพัฒนาในชุมชนต่าง ๆ ในภาคอีสานจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้[๙๙]

๑. บทบาทผู้สงเคราะห์พัฒนา คือ พระสงฆพัฒนา ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยท่านเป็นผู้จัดหาทรัพยากรและบริหารโครงการด้วยตนเอง ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลย

๒. บทบาทผู้นำการพัฒนา โดยพระสงฆ์เป็นผู้คิดโครงการ หรือติดต่อโครงการพัฒนามาดำเนินการ ชาวบ้านมีส่วนร่วมปรึกษาบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะคล้อยตามความคิดเห็นของพระสังฆ-พัฒนา ที่ชาวบ้านมักศรัทธามากกว่า

---

[๙๗]พรประภา กิจโกศล,**บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์:ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา** (กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์การศาสนา),๒๕๓๘.

[๙๘]พูนทรัพย์ สิทธิพรรณ,**บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี** (กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์การศาสนา),๒๕๓๘.

[๙๙]พินิจ ลาธนานนท์,**บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท** (กรุงเทพมหานคร,สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ๒๕๒๙.

๓. บทบาทผู้ประสานงาน โดยพระสงฆ์พยายามร่วมมือกับผู้นำชุมชนชักนำโครงการต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการพัฒนาในชุมชน ชาวบ้านจะได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

๔. บทบาทเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนการพัฒนาในชุมชน โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านการคิดโครงการ การปฏิบัติงานพัฒนาและร่วมรับผิดชอบติดตามผลการพัฒนา พระสังฆพัฒนามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงที่คอยแนะนำ ปรึกษา และประสานการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว ได้ทำการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมล้านนาไทย พบว่า ในสังคมดังกล่าวกลุ่มสงฆ์มีบทบาทสำคัญในสังคมตั้งแต่อดีตกาล พระสงฆ์ได้รับการยอมรับในสังคมให้มีฐานสูง เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ส่งเสริมจริยธรรมหลักของศาสนา มีบทบาทอย่างมากในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมทุกกลุ่มให้มีแนวความคิดไปในทางเดียวกัน สมาชิกทุกกลุ่มยึดสถาบันศาสนาเป็นแกนกลางในการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม นอกเหนือจากกฎหมาย และจารีตประเพณีอื่น ๆ พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เมื่อมีเทศกาล วัดจะบริการด้านสถานที่และช่วยประกอบพิธีกรรมตลอดจนงานบันเทิงต่าง ๆ รวมไปถึงการบริการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้จากวัด เช่น เก้าอี้ เสื่อ หมอน กระโถน เป็นต้น วัดจะบริการให้ทุกคนในหมู่บ้าน เมื่อมีเหตุการณ์ร้านแรงในบ้านเมือง ประชาชนจะนึกถึงพระสงฆ์ก่อนบุคคลอื่น และจะมาขอให้พระสงฆ์ช่วยเหลือ ด้านการศึกษา พระสงฆ์จะบริการสั่งสอนลูกหลาน ให้การศึกษาฟรี นอกจากนี้ที่ดินของวัดที่กว้างเกินไปเจ้าอาวาสก็จะอนุญาตให้คนยากจนเข้ามาอยู่ได้ เรียกว่า “อยู่ที่วัด” ซึ่งปรากฏทั่วไปแม้ในปัจจุบัน[๑๐๐]

พระมหาปรีชาพล ติยานันท์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน : ศึกษากรณีพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้ให้คำปรึกษาที่ถนัดและบ่อยที่สุด คือ หลักความเชื่อเรื่องกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานความเชื่อของคนไทย นอกจากเรื่องกรรมแล้ว ก็มีเรื่องอริยสัจ ไตรลักษณ์ และอื่น ๆ สำหรับรูปแบบให้คำปรึกษาได้ใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การใช้หลักพุทธธรรมล้วน ๆ การให้คำปรึกษาด้วยหลักพุทธธรรม แล้วนำไปสู่การปฏิบัติสมาธิภาวนา การให้คำปรึกษาด้วยหลักพุทธธรรมแล้ว ใช้พิธีกรรมเป็นตัวชำระสะสางปัญหาในจิตใจให้เกิดผลในทางจิตวิทยา การให้คำปรึกษาโดยควบคู่ไปกับวิธีการทางโหราศาสตร์ และการให้คำปรึกษาควบคู่ไปกับวิธีการทางไสยศาสตร์[๑๐๑]

---

[๑๐๐]อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว,**บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมล้านนาไทย** (กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์การศาสนา)๒๕๓๘.

[๑๐๑]พระมหาปรีชาพล ติยานันท์,**การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน**(กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยมหิดล)๒๕๓๕.

ภัทรพร ศิริกาญจน์ได้ทำการศึกษา เรื่อง หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ : แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน ได้พบว่า ตามพุทธบัญญัติหรือพระวินัย พระสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติธรรม เผยแผ่พุทธธรรม และช่วยเหลือฆราวาสให้พ้นทุกข์ได้ตามความเหมาะสมและความสามารถ ในปัจจุบันสภาพสังคมมีความซับซ้อน เป็นผู้แก้ปัญหาเกือบทุกเรื่องของชาวบ้าน จนบางครั้งก็ถูกวิจารณ์ว่า ไม่เหมาะสมกับความเป็นสมณะ ในขณะเดียวกันก็จะต้องเป็นผู้รักษาพระวินัยโดยเคร่งครัดและปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐเสมอมา ส่วนรัฐคณะสงฆ์ก็ยังเห็นว่าบทบาทหน้าที่หลักของพระสงฆ์ คือ การปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์และเทศนาสั่งสอนประชาชน พระนักพัฒนาก็มีอยู่มากมายทั่วทุกภาคในเมืองไทย และไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกับพระวินัยจนขาดความเป็นสมณะ[๑๐๒]

ประจวบ ประเสริฐสังข์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของพระธรรมจาริก กรณีศึกษา พระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของพระธรรมจาริกซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติงานด้านการพัฒนา จริยธรรม การพัฒนาการศึกษา การสาธารณสุขและการพัฒนาสวัสดิการสังคม ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน มีเพียงปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยด้านการได้รับการฝึกอบรมเท่านั้นที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน สำหรับปัจจัยด้านความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานและปัจจัยการสนับสนุนไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ตัวพระธรรมจาริกเอง การบริหารงาน และการปฏิบัติงาน[๑๐๓]

นงเยาว์ ปิฎกรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศึกษาเฉพาะจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า[๑๐๔]

๑. พระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับปานกลาง

๒. การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านตามสถานภาพส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ปรากฏผลดังนี้

๒.๑ พระสงฆ์ที่มีอายุตามปีปฏิทินมาก มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุตามปีปฏิทินน้อย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

---

[๑๐๒]ภัทรพร สิริกาญจน,**หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ:แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียว สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน** (กรุงเทพมหานคร,สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)๒๕๓๕.บทคัดย่อ.

[๑๐๓]ประจวบ ประเสริฐสังข์,**ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของพระธรรมาจาริก:กรณีศึกษาพระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงใหม่**(กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)๒๕๔๐.

[๑๐๔]นงเยาว์ ปิฎกรัตน์,**บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดสงขลา**(สงขลา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)๒๕๓๒.บทคัดย่อ.

๒.๒ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามาก มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาน้อยกว่า โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒.๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์สูง มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรทางโลกต่ำ มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกสูง โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒.๕ พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีสมณศักดิ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๖ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิกา มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๗ พระสงฆ์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดอื่น โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕

๓. ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน วัด และประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมมือกันส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดการอบรมแนะนำความรู้ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชาการ การใช้สื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจกเอกสารเผยแพร่ให้แก่ประชาชน เยาวชนได้ตื่นตัวตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดให้มีการรวมกลุ่มในรูปธรรมอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และรัฐควรจัดหางบประมาณสนับสนุนเพื่อดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน

พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตฺติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์” จากผลการวิจัยพบว่า มีการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบในการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรอบรม ประกอบไปด้วย การบรรยายธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ และการสอนให้รู้จักบุญคุณพ่อแม่และครูบาอาจารย์ โดยมีผู้ส่งสารคือพระวิทยากรนำเสนอตัวสารคือหลักธรรม ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ทันยุคทันสมัย ทำให้เยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้จริง[๑๐๕]

พระปลัดเรวัต เรวตฺโต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน

---

[๑๐๕]พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตฺติ, “**ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์**” วิทยานิพนธ์พุทธศาตรมหาบัณฑิต(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๘)หน้า ๘๙-๙๐.

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๑ ด้านสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๔[๑๐๖]

พระมหาสิงห์ชัย ธมฺมชโย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมเยาวชน ในตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ตามความคาดหวังของกลุ่มผู้ปกครอง มีความเห็นว่า พระสงฆ์ทำบทบาทในด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศเป็นอันดับหนึ่ง และคาดหวังให้พระสงฆ์แสดงบทบาทในการอบรมเยาวชนให้ตั้งอยู่ในจริยธรรมให้มากขึ้น และการเป็นตัวอย่างที่ดีของเยาวชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและครอบครัวเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานทำได้ไม่เต็มที่[๑๐๗]

พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ”จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยจำแนกจามลักษณะตัวแปร พบว่า ทุกระดับอายุของกลุ่มนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก นักเรียนที่มีระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนในระดับอื่น ๆ คือ ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และอื่นๆ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก[๑๐๘]

---

[๑๐๖]พระปลัดเรวัต เรวตฺโต,**“การจัดการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),หน้า ๑๒๓.

[๑๐๗]พระมหาสิงห์ชัย ธมฺมชโย,**“บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”,**วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์,๒๕๔๙),หน้า ๙๔.

[๑๐๘]พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร,**“การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ”,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๕),หน้า ๕๕.

พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออันพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออันพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ ในด้านเทคนิคการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และในด้านสมรรถนะของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒[๑๐๙]

อัจจิมา ศุภจริยาวัตร[๑๑๐] ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสระแก้วเพื่อการส่งออก การศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชนเพื่อทำการขยายโอกาสทางการขายและ การตลาด ผู้วิจัยพบว่า สินค้าผ้าไหมทอมือเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศษฐกิจภายในจังหวัดสระแก้วเป็น อย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากจำนวนกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อผลิตผ้าไหมทอมือ จำนวนมาก อีกทั้งในหลายกลุ่มการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและ ชื่อเสียงให้กับทางจังหวัดได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแล้วพบว่ากลุ่มผ้าไหมทอมือขนาดเล็ก รวมถึงขนาดกลางภายในจังหวัดยังขาดการดูแลช่วยเหลือในการพัฒนารูปลักษณ์สินค้าและวิธีการ ทางการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก จากเหตุผลทั้งหมดนี ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการคัดเลือก กลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านสุขสำราญเป็นกรณีศึกษา เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และพัฒนารูปแบบวิธีการให้ การสนับสนุนสินค้าชุมชนเพื่อใช้เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในชุมชนอื่นต่อไป

นวชล สมบูรณ์สิน[๑๑๑] ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ ๑ วัตถุประสงค์ ได้แก่ ๑) เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการ นวัตกรรม ๒) เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรม และ ๓) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน องค์ประกอบที่ ๒ หลักการ ได้แก่ ๑) หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง ๒) หลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๓) หลักการจัดการความรู้ และ ๔) หลักการบริหารงานวิชาการ องค์ประกอบที่ ๓ ปัจจัยนำเข้าในการจัดการนวัตกรรม ได้แก่ ๑) คุณลักษณะเชิงนวัตกรรมของผู้นำ/ผู้บริหาร ๒) คุณลักษณะเชิง นวัตกรรมของครูและบุคลากร ๓) คณะกรรมการการจัดการนวัตกรรม ๔) แหล่งเรียนรู้ สื่อและ เทคโนโลยี ๕) วัฒนธรรมนวัตกรรม องค์ประกอบที่ ๔ กระบวนการจัดการนวัตกรรม

---

[๑๐๙]พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์),**“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”**,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),หน้า ๑๑๗.

[๑๑๐] อัจจิมา ศุภจริยาวัตร และคณะ,**รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสระแก้วเพื่อการส่งออก,**รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยบูรพา,๒๕๖๒,หน้า ค.

[๑๑๑] นวชล สมบูรณ์สิน,**รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**,มหาวิทยาลัยนเรศวร,๒๕๖๔,หน้า ค-ง.

ได้แก่ ขั้นตอน ที่ ๑ ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนที่ ๒ วางแผนออกแบบ ขั้นตอนที่ ๓ ใช้นวัตกรรม ขั้นตอน ที่ ๔ การประเมินผล และขั้นตอนที่ ๕ การเผยแพร่นวัตกรรม องค์ประกอบที่ ๕ ผลผลิต ได้แก่ ๑) นวัตกรรมกระบวนการ ๒) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และ ๓) นวัตกรรมการจัดการ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่า มีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ภารดี อนันต์นาวี[๑๑๒] วิจัยเรื่อง องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหาร จัดการ ผลการวิจัยพบว่า. องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน ทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ โดยมีการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ทำให้องค์กรเกิดการ เปลี่ยนแปลงจากเดิมเกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความเป็น มืออาชีพวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางขององค์กร มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำดิจิทัลและภาวะผู้นำเชิงวิชาการ มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ขององค์กรทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผู้เรียนได้รับ การยอมรับจากองค์กรชุมชนและสังคม

อดิศร ณ อุบล[๑๑๓] ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางส่งเสริมนวัตกรรมแบบเปิดในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมของอุสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทย ผลจาการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่าสถานประกอบการซอฟต์แวร์ในประเทศไทยนั้นเริ่มมีการรับแนวคิดนวัตกรรมแบบเปิดมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน โดยเฉพาะในรูปแบบของการเปิดรับองค์ความรู้จากภายนอกซึ่งช่วยลดระยะเวลาและต้นทุนในการสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กรลง เนื่องจากองค์กรไม่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การวิจัยและพัฒนาไปจนถึงการนำนวัตกรรมออกสู่ตลาดด้วยตนเองทั้งหมด อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ รวมถึงในการพัฒนาสินค้าหรือบริการขององค์กร

ซึ่งจากข้อมูลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมแนวคิดนวัตกรรมแบบเปิดไว้ ๓ แนวทางได้แก่การแสดงบทบาทของภาครัฐในฐานะเป็นตัวกลางสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของนวัตกรรมแบบ

---

[๑๑๒] ภารดี อนันต์นาวี,องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหารจัดการ,วารสารวิชาการ,๑๐(๒),๑-๑๒, ๒๕๖๔.

[๑๑๓] อดิศร ณ อุบล,**การพัฒนาแนวทางส่งเสริมนวัตกรรมแบบเปิดในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมของอุสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทย**,รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,๒๕๕๘, หน้า ค.

เปิดให้เกิดขึ้นในสถานประกอบการภาคเอกชน และการสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้แนวคิดนวัตกรรมแบบเปิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์[๑๑๔] ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชน: ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการพัฒนาผืนผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนเครือข่าย เพื่อเป็นวัตถุดิบในการรองรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ที่ถูกออกแบบบนพื้นฐานการวิจัยตลาดและศักยภาพของกลุ่ม ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ตามที่ตลาดต้องการและยังได้พัฒนาผ้าทอพื้นบ้าน จากแบบดั้งเดิมสู่รูปแบบเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น และทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๓๐ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่จะได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ยังทำให้สมาชิกกลุ่มเพิ่มพูนทรัพย์ ทั้งที่เป็นช่างแปรรูป และช่างทอผ้าพื้นบ้าน ได้มีต้นทุนทางความคิดเชิงออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์บนบริบทของความต้องการของผู้บริโภค แทนการผลิตไปตามวิถีความพอใจส่วนตน สามารถขยายผล และสืบทอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้าน สู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชนไปได้อย่างต่อเนื่อง

ชมัยพร ชูสุภาวดี[๑๑๕] ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กร นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านบรรยากาศองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ๒) เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเป็น องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑ แตกต่างกัน

ผศ.ดร.ศิวาพร ฟองทอง และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หมอลำกับเศรษฐกิจและสังคมของคนอีสาน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของ หมอลำสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ยุค ได้แก่ หมอลำพื้น หมอลำหมู่ ยุคของการปรับตัวให้ทันต่ออิทธิพล ภายนอก อุตสาหกรรมธุรกิจบันเทิง และหมอลำออนไลน์ และการปรับตัวในช่วงโควิด โดยปัจจัยที่มีผล ต่อความอยู่รอดของธุรกิจหมอลำ ได้แก่ ทุน ภาวะผู้นำของศิลปินผู้ประกอบการ กระแสความนิยมใน โลกสังคมออนไลน์ การปรับรูปแบบการแสดง และการปรับรูปแบบการบริหารจัดการและการลด ค่าใช้จ่าย ในส่วนของการออกแบบบริการใหม่สำหรับธุรกิจหมอลำ ควรคำนึงถึงการสร้างเอกลักษณ์ และสร้างประสบการณ์ใหม่ การประยุกต์ใช้ดิจิทัลและ

---

[๑๑๔] ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์,การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชน: ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๔๗.

[๑๑๕] ชมัยพร ชูสุภาวดี,**สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑,**หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา,๒๕๖๖,หน้า ง.

เทคโนโลยี การสร้างศิลปินและบริหารแบบมือ อาชีพ การร่วมมือกับศิลปินอื่นหรือธุรกิจอื่น การคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักแสดงและ ผู้ชม และการบริหารต้นทุน สำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า ในสถานการณ์ปกติอุตสาหกรรม หมอลำบันเทิงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของภาคอีสานรวมทั้งสิ้น ๖,๖๑๕ ล้านบาท ส่งผลให้เกิดการ จ้างงานทั้งในระบบและนอกระบบรวมทั้งสิ้น ๓๘,๘๓๕ คน ในช่วงของสถานการณ์ COVID-19 อุตสาหกรรมหมอลำบันเทิงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของภาคอีสานรวมทั้งสิ้น ๑.๑๕๓ ล้านบาท เกิดการจ้างงานทั้งในระบบและนอกระบบรวมทั้งสิ้น ๖,๙๓๔ คน[๑๑๖]

วรศักดิ์ วรยศ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองสินไซ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมาของศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอน ทำนองสินไซบ้านโนนฆ้อง สภาพปัจจุบันและ ปัญหาศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองสินไซ และ เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองสินไซบ้านโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะหมอลำสินไซบ้านโนนฆ้องอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๔๐ คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ ๑๐ คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ ๒๐ คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป ๑๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการแสดงหมอลำสินไซพบว่า ความนิยมของชาวอีสานลดน้อยลงไป เพราะมีหมอลำเรื่องต่อกลอนประเภทอื่นซึ่งได้มีการพัฒนานำเขาวงดนตรีลูกทุ่งเข้าไปผสมผสานสามารถดึงดูดผู้ชมให้มีความสนใจมากขึ้น ส่วนของหมอลำสินไซ ไม่มีการพัฒนารูปแบบไปตามหมอลำ เรื่องต่อกลอนทำนองอื่นๆ การแสดงยังใช้รูปแบบเดิม ส่งผลให้หมอลำสินไซประสบปัญหาขาดผู้สืบ ทอดศิลปะการแสดงหมอลำสินไซ ไม่ว่าจะเป็น กลอนลำ เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรีนักแสดง นักดนตรี ปัจจุบันกำลังจะหมดไปหากไม่มีการอนุรักษ์และพัฒนาหมอลำสินไซแนวทางการอนุรักษ์หมอลำ สินไซ บ้านโนนฆ้อง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น พบว่าการแต่งกายแบบดั้งเดิมผู้ แสดงหมอลำ จะต้องสวมเสื้อเชิ้ตสีขาวแขนยาวนุ่งกางเกงขาสั้นสีดำมีผ้าขาวม้าคาดเอว สวมถุงเท้าสี ขาวยาวระดับเข่า สวมรองเท้าสีขาว กลอนลำใช้เฉพาะเรื่องวรรณกรรมสินไซเท่านั้น เพราะเป็นวรรณกรรมที่มีความสวยงามทางด้านภาษาสำนวนการประพันธ์และฉันทลักษณ์ที่โดดเด่นกว่าวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของภาคอีสานประกอบกับเป็นเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา คติธรรมสอนใจ ดังนั้น จึงสมควรที่จะแสดงได้เฉพาะเรื่องสินไซใช้เครื่องดนตรีกลอง แคน ฉิ่ง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมที่หมอลำใช้ในการแสดงหมอลำ หรือเรียกได้ว่า เป็นเอกลักษณ์ของการลำสินไซ

---

[๑๑๖] **ผศ.ดร.ศิวาพร ฟองทอง และคณะ,**หมอลำกับเศรษฐกิจและสังคมของคนอีสาน,สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.),๒๕๖๕,บทคัดย่อ.

การพัฒนาในอดีตทำนองเป็น ลักษณะเฉพาะของหมอลำสินไซ ทำนองการขับร้องจะคล้ายกับหมอลำพื้นโดยบทร้องเริ่มต้น “บัดนี้แต่นั้น” แต่จะเน้นจังหวะทำนองการขับร้องที่สนุกสนานเร้าใจผู้ชมผู้ฟัง ตัวละครหลักก็ควรจะเป็นผู้หญิง เนื่องจากมีการปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยอดีตหรือ ควรจะมีการนำเอาเพลงสมัยใหม่มาสลับกับการขับร้องทำนองสินไซ เพื่อสร้างอารมณ์ความสนุกสนาน ให้กับผู้ชมผู้ฟังในทำนองของเพลงพื้นบ้านอีสาน ส่วนตัวประกอบอย่างอื่นก็คงไว้เหมือนเดิม ท่าฟ้อนรำ ดังเดิม ท่าฟ้อน การแสดงหมอลำสินไซจะมีท่าฟ้อนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสินไซ สังข์ทอง สีโห ซึ่งแต่ละท่าผู้แสดงจะฟ้อนพร้อมกันขั้นตอนการแสดงด้านคุณสมบัติผู้แสดงจะคัดเลือกจากน้ำเสียง บุคลิกภาพ มีไหวพริบและหน้าตาตามตัวละครในเรื่อง และยังนั้นจะต้องดูกริยามารยาท ความรับผิดชอบกล้าแสดงออก การตรงต่อเวลาส่วนการแต่งกายยังคงอนุรักษ์รูปแบบการแต่งกายตามต้นแบบของหมอลำสินไซ เพราะการแต่งกายของหมอลำสินไซ เป็นเครื่องบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของหมอลำสินไซ บทกลอนลำดั้งเดิม สำนวนบทประพันธ์มีความงดงามให้มองเห็นภาพในวิถีชีวิต สังคม ประเพณีอันดีงามของชาวอีสาน

เครื่องดนตรีแคน กลอง ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมที่ควรอนุรักษ์สืบสานใช้รักษารูปแบบทำนองเอาไว้เนื่องจากลักษณะทำนองของการลำสินไซ มีจังหวะที่สนุกสนานเป็นเอกลักษณ์ ตัวละครหรือผู้แสดง จะต้องให้มีตัวแสดงครบทุกตัวเหมือนเดิมเพราะแต่ละตอนจะมีตัว

ละครตามบทบาทการแสดงเป็นขั้นตอนอยู่แล้วเพื่อผู้ชมผู้ฟังจะได้เข้าใจในเนื้อเรื่องการแสดงหมอลำ สินไซมากขึ้น ท่าฟูอนมีการอนุรักษ์ลีลาท่าฟูอนเอาไว้เหมือนเดิมเนื่องจาการฟูอนสินไซมีรูปแบบ เอกลักษณ์ที่งดงาม เฉพาตัว การฟูอนมีการจัดรูปแบบแถว สวยงาม ขั้นตอนการแสดงยังคงเดิม

การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มีการเผยแพร่ศิลปะการแสดงหมอลำสินไซ การใช้สถานีวิทยุชุมชนการใช้สื่อโทรทัศน์ท้องถิ่น การลงหนังสือพิมพ์สื่อสารมวลชนเพื่อช่วยเผยแพร่ทำนองลำได้มีการนำเอาเพลงสมัยใหม่มา สลับกับการขับร้องทำนองสินไซเพื่อสร้างอารมณ์ความสนุกสนานให้กับผู้ชมผู้ฟังในทำนองของเพลงพื้นบ้านอีสาน ที่มีคามหลากหลายตัวละครหลัก จะเป็นผู้หญิงแสดงเนื่องจากมีการปฏิบัติมาแต่สมัยอดีต ส่วนตัวประกอบอย่างอื่นก็คงไว้เหมือนเดิมด้านท่าฟูอนรำไม่เปลี่ยนแปลง

มีคอนเสิร์ตลูกทุ่งพร้อมหางเครื่องเต้นโชว์ก่อนจะทำการแสดงหมอลำหมอสินไซและมีการแสดงตลกประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติผู้แสดงจะคัดเลือกจากน้ำเสียง บุคลิกภาพ ปฏิภาณไหวพริบและหน้าตาตามตัวละครในเรื่องนอกจากนั้นจะต้องดูกริยามารยาทความรับผิดชอบกล้าแสดงออกการตรงต่อเวลาอนุรักษ์ขันตอนการแสดงแบบดั้งเดิมไว้เพราะจะเป็นการรักษาขนบ รูปแบบของการแสดงหมอลำสินไซ

ด้านคุณสมบัติผู้แสดงคัดเลือกคนที่มีความสามารถ กล้าแสดงออก มีไหวพริบดีด้านการประชาสัมพันธ์จะอาศัยการไปแสดงตามสถานที่จัดงานที่จ้างไปทำการแสดงไม่มีสำนักงานหมอลำ[๑๑๗]

พรประภา กิจโกศล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ดำเนินการพัฒนาประชาชนในชนบท โดยเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลักโดยจัดตั้งโครงการรณรงค์ลดละเลิกอบายมุข และโครงการเสริมเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ได้แก่ โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการสหกรณ์ร้านค้า และโครงการออมทรัพย์ ประชาชนให้ความร่วมมือทุกโครงการ เนื่องจากเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อตนเองและหมู่บ้าน โดยพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ แต่ลักษณะการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ยังเป็นการรับประโยชน์เท่านั้น การเข้าร่วมวางแผนและดำเนินงานมีน้อยมาก ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาของประชาชนเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากที่พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนา พบว่า ประชาชนมีการปฏิบัติตนดีขึ้นทั้งด้านการปฏิบัติกิจทางศาสนา การลดอบายมุขและการพัฒนาจิตใจ โดยยอมรับว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการปฏิบัติในทางที่ดีขึ้นดังกล่าวในระดับปานกลาง[๑๑๘]

พูนทรัพย์ สิทธิพรรรณ ในเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี” พบว่า ประชากรมีความเชื่อถือในพระสงฆ์ ไว้วางใจในตัวพระสงฆ์ เชื่อในความสามารถใช้สติปัญญาไหวพริบในการแก้ปัญหาให้กับชาวบ้าน เชื่อในความกระตือรือร้นของพระสงฆ์และเชื่อในทักษะการสื่อสารของพระสงฆ์ ซึ่งความเชื่อของประชากรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี[๑๑๙]

พินิจ ลาภธานนท์ ได้ทำการศึกษาในเรื่อง พระสงฆ์ในชนบทภาคอีสานกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งตนเอง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ดำเนินกิจกรรม สังฆพัฒนาในชุมชนต่าง ๆ ในภาคอีสานจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้[๑๒๐]

---

[๑๑๗] วรศักดิ์ วรยศ,แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองสินไชจังหวัดขอนแก่น,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,๒๕๕๔,หน้า ๑๕๒-๑๕๔.

[๑๑๘]พรประภา กิจโกศล,**บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์:ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา** (กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์การศาสนา),๒๕๓๘.

[๑๑๙]พูนทรัพย์ สิทธิพรรณ,**บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี** (กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์การศาสนา),๒๕๓๘.

[๑๒๐]พินิจ ลาธนานนท์,**บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท** (กรุงเทพมหานคร,สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ๒๕๒๙.

๑. บทบาทผู้สงเคราะห์พัฒนา คือ พระสงฆพัฒนา ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยท่านเป็นผู้จัดหาทรัพยากรและบริหารโครงการด้วยตนเอง ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลย

๒. บทบาทผู้นำการพัฒนา โดยพระสงฆ์เป็นผู้คิดโครงการ หรือติดต่อโครงการพัฒนามาดำเนินการ ชาวบ้านมีส่วนร่วมปรึกษาบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะคล้อยตามความคิดเห็นของพระสังฆ-พัฒนา ที่ชาวบ้านมักศรัทธามากกว่า

๓. บทบาทผู้ประสานงาน โดยพระสงฆ์พยายามร่วมมือกับผู้นำชุมชนชักนำโครงการต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการพัฒนาในชุมชน ชาวบ้านจะได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

๔. บทบาทเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนการพัฒนาในชุมชน โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านการคิดโครงการ การปฏิบัติงานพัฒนาและร่วมรับผิดชอบติดตามผลการพัฒนา พระสังฆพัฒนามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงที่คอยแนะนำ ปรึกษา และประสานการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว ได้ทำการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมล้านนาไทย พบว่า ในสังคมดังกล่าวกลุ่มสงฆ์มีบทบาทสำคัญในสังคมตั้งแต่อดีตกาล พระสงฆ์ได้รับการยอมรับในสังคมให้มีฐานสูง เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ส่งเสริมจริยธรรมหลักของศาสนา มีบทบาทอย่างมากในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมทุกกลุ่มให้มีแนวความคิดไปในทางเดียวกัน สมาชิกทุกกลุ่มยึดสถาบันศาสนาเป็นแกนกลางในการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม นอกเหนือจากกฎหมาย และจารีตประเพณีอื่น ๆ พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เมื่อมีเทศกาล วัดจะบริการด้านสถานที่และช่วยประกอบพิธีกรรมตลอดจนงานบันเทิงต่าง ๆ รวมไปถึงการบริการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้จากวัด เช่น เก้าอี้ เสื่อ หมอน กระโถน เป็นต้น วัดจะบริการให้ทุกคนในหมู่บ้าน เมื่อมีเหตุการณ์ร้านแรงในบ้านเมือง ประชาชนจะนึกถึงพระสงฆ์ก่อนบุคคลอื่น และจะมาขอให้พระสงฆ์ช่วยเหลือ ด้านการศึกษา พระสงฆ์จะบริการสั่งสอนลูกหลาน ให้การศึกษาฟรี นอกจากนี้ที่ดินของวัดที่กว้างเกินไปเจ้าอาวาสก็จะอนุญาตให้คนยากจนเข้ามาอยู่ได้ เรียกว่า “อยู่ที่วัด” ซึ่งปรากฏทั่วไปแม้ในปัจจุบัน[๑๒๑]

พระมหาปรีชาพล ติยานันท์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน : ศึกษากรณีพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้ให้คำปรึกษาที่ถนัดและบ่อยที่สุด คือ หลักความเชื่อเรื่องกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานความเชื่อของคนไทย นอกจากเรื่องกรรมแล้ว ก็มีเรื่องอริยสัจ ไตรลักษณ์ และอื่น ๆ สำหรับรูปแบบให้คำปรึกษาได้ใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การใช้หลักพุทธธรรมล้วน ๆ การให้คำปรึกษาด้วยหลักพุทธธรรม แล้วนำไปสู่การปฏิบัติสมาธิภาวนา การ

---

[๑๒๑]อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว,**บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมล้านนาไทย** (กรุงเทพมหานคร,โรงพิมพ์การศาสนา)๒๕๓๘.

ให้คำปรึกษาด้วยหลักพุทธธรรมแล้ว ใช้พิธีกรรมเป็นตัวชำระสะสางปัญหาในจิตใจให้เกิดผลในทางจิตวิทยา การให้คำปรึกษาโดยควบคู่ไปกับวิธีการทางโหราศาสตร์ และการให้คำปรึกษาควบคู่ไปกับวิธีการทางไสยศาสตร์[๑๒๒]

ภัทรพร ศิริกาญจน์ได้ทำการศึกษา เรื่อง หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ : แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน ได้พบว่า ตามพุทธบัญญัติหรือพระวินัยพระสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติธรรม เผยแผ่พุทธธรรม และช่วยเหลือฆราวาสให้พ้นทุกข์ได้ตามความเหมาะสมและความสามารถ ในปัจจุบันสภาพสังคมมีความซับซ้อน เป็นผู้แก้ปัญหาเกือบทุกเรื่องของชาวบ้าน จนบางครั้งก็ถูกวิจารณ์ว่า ไม่เหมาะสมกับความเป็นสมณะ ในขณะเดียวกันก็จะต้องเป็นผู้รักษาพระวินัยโดยเคร่งครัดและปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐเสมอมา ส่วนรัฐคณะสงฆ์ก็ยังเห็นว่าบทบาทหน้าที่หลักของพระสงฆ์ คือ การปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์และเทศนาสั่งสอนประชาชน พระนักพัฒนาก็มีอยู่มากมายทั่วทุกภาคในเมืองไทย และไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกับพระวินัยจนขาดความเป็นสมณะ[๑๒๓]

ประจวบ ประเสริฐสังข์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของพระธรรมจาริก กรณีศึกษา พระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของพระธรรมจาริกซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติงานด้านการพัฒนา จริยธรรม การพัฒนาการศึกษา การสาธารณสุขและการพัฒนาสวัสดิการสังคม ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน มีเพียงปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยด้านการได้รับการฝึกอบรมเท่านั้นที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน สำหรับปัจจัยด้านความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานและปัจจัยการสนับสนุนไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ตัวพระธรรมจาริกเอง การบริหารงาน และการปฏิบัติงาน[๑๒๔]

นงเยาว์ ปิฎกรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศึกษาเฉพาะจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า[๑๒๕]

๑. พระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับปานกลาง

---

[๑๒๒]พระมหาปรีชาพล ติยานันท์,**การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน**(กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยมหิดล)๒๕๓๕.

[๑๒๓]ภัทรพร สิริกาญจน,**หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ:แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียว สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน** (กรุงเทพมหานคร,สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)๒๕๓๕.บทคัดย่อ.

[๑๒๔]ประจวบ ประเสริฐสังข์,**ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของพระธรรมาจาริก:กรณีศึกษาพระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงใหม่**(กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)๒๕๔๐.

[๑๒๕]นงเยาว์ ปิฎกรัตน์,**บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดสงขลา**(สงขลา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)๒๕๓๒.บทคัดย่อ.

๒. การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านตามสถานภาพส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ปรากฏผลดังนี้

๒.๑ พระสงฆ์ที่มีอายุตามปีปฏิทินมาก มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุตามปีปฏิทินน้อย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๒ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามาก มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาน้อยกว่า โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒.๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์สูง มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรทางโลกต่ำ มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกสูง โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒.๕ พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีสมณศักดิ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๖ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิกา มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๗ พระสงฆ์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดอื่น โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕

๓. ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน วัด และประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมมือกันส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดการอบรมแนะนำความรู้ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชาการ การใช้สื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจกเอกสารเผยแพร่ให้แก่ประชาชน เยาวชนได้ตื่นตัวตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดให้มีการรวมกลุ่มในรูปธรรมอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และรัฐควรจัดหางบประมาณสนับสนุนเพื่อดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน

พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตฺติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์” จากผลการวิจัยพบว่ามีการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบในการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรอบรม ประกอบไปด้วย การบรรยายธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ และการสอนให้รู้จักบุญคุณ

พ่อแม่และครูบาอาจารย์ โดยมีผู้ส่งสารคือพระวิทยากรนำเสนอตัวสารคือหลักธรรม ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ทันยุคทันสมัย ทำให้เยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้จริง[๑๒๖]

พระปลัดเรวัต เรวตฺโต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๑ ด้านสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๔[๑๒๗]

พระมหาสิงห์ชัย ธมฺมชโย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมเยาวชน ในตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ตามความคาดหวังของกลุ่มผู้ปกครอง มีความเห็นว่า พระสงฆ์ทำบทบาทในด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศเป็นอันดับหนึ่ง และคาดหวังให้พระสงฆ์แสดงบทบาทในการอบรมเยาวชนให้ตั้งอยู่ในจริยธรรมให้มากขึ้น และการเป็นตัวอย่างที่ดีของเยาวชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและครอบครัวเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานทำได้ไม่เต็มที่[๑๒๘]

พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ”จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยจำแนกจามลักษณะตัวแปร พบว่า ทุกระดับอายุของกลุ่มนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก นักเรียนที่มีระดับ

---

[๑๒๖]พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตฺติ, **“ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์”** วิทยานิพนธ์พุทธศาตรมหาบัณฑิต(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๘)หน้า ๘๙-๙๐.

[๑๒๗]พระปลัดเรวัต เรวตฺโต,**“การจัดการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),หน้า ๑๒๓.

[๑๒๘]พระมหาสิงห์ชัย ธมฺมชโย,**“บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”,**วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์,๒๕๔๙),หน้า ๙๔.

การศึกษาก่อนเข้าเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนในระดับอื่น ๆ คือ ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และอื่นๆ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก[๑๒๙]

พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออันพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออันพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ ในด้านเทคนิคการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และในด้านสมรรถนะของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒[๑๓๐]

วุฒิสิทธิ์ จีระกมล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางฟื้นฟูทำนองลำพื้นในภาคอีสาน ผลการวิจัยพบว่า ๑. ทำนองลำพื้น ของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะเป็นทำนองลำพื้น ทำนองขอนแก่น เมื่อเทียบกับระดับเสียงสากลแล้ว จะอยู่ในบันไดเสียง จีชาร์ปไมเนอร์ (G # m) และ จี ชาร์ปดอเรียน มีการ สลับกับกลุ่มเสียง เพนทาโทนิค ทำนองแคน ใช้ลายใหญ่ หรือลายอ่านหนังสือ บรรเลง สลับกันไปมา ระหว่างบันไดเสียง จี ชาร์ปไมเนอร์ (G # m) และ กลุ่มจีชาร์ปดอเรียน (G# dorian) เสียงโดรนของแคน ส่วนใหญ่จะเป็นเสียง ซอลชาร์ป (G #) และเสียงที (B) จะมีเสียง โดชาร์ป (C #) และเสียง ลาชาร์ป (A #) ในบางช่วง กลอนลำพื้นมีลักษณะคล้ายกลอนอ่านจากนิทาน ๒. แนวทางการฟื้นฟู และ การสืบทอดหมอลำพื้นในภาคอีสาน ด้านนโยบายควรส่งเสริม สนับสนุนการจ้างงานให้กับศิลปิน จัดโครงการอบรมและประกวดแข่งขันการขับร้องหมอลำพื้น ยก ย่องเชิดชูเกียรติศิลปินหมอลำพื้น การแสดงลำพื้นควรมีการพัฒนาดนตรี องค์ประกอบการแสดง และ กลอนลำที่ทันสมัยแต่ก็ยังคงทำนองการลำพื้นแบบเก่าไว้ ผลงานและการเผยแพร่ควรมีการนำทำนอง ลำพื้นไปประยุกต์ใช้กับดนตรีหมอลำสมัยใหม่ เข้าประกวดรายในการโทรทัศน์ และ ทางสื่อออนไลน์ ด้านองค์กรการศึกษา ควรมีการบรรจุวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีสาน พัฒนาบุคลากรและ นำผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านหมอลำมาเป็นอาจารย์พิเศษ มีการจัดเก็บกลอนลำพื้นแบบดั้งเดิมจากการ คัดลอกเป็นลาย ลักษณ์อักษร โน้ตดนตรีไทย หรือ ดนตรีสากล จัดทำหนังสือ ตำรา และจัดทำศูนย์การเรียนรู้ทำนองลำ พื้น แนวทางการสืบทอดทำนองลำพื้นในภาคอีสาน ทั้งการสืบทอดภายในครอบครัว และการขอเป็น ลูก

---

[๑๒๙]พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร,**“การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ”,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๕),หน้า ๕๕.

[๑๓๐]พระสมจิตร ขนฺติโก (ไกรกิจราษฎร์),**“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”**,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),หน้า ๑๑๗.

ศิษย์ ควรมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม การสืบทอดโดยสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา ควรเชิญหมอลำพื้นผู้มีความชำนาญในการลำพื้นมาถ่ายทอดวิธีการขับร้องหมอลำ สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และ ประถมศึกษา ควรใช้โอกาสจากนโยบายการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สนับสนุนให้สถานศึกษา จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรนำหมอลำพื้นในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงคุณค่าความสำคัญของหมอลำพื้นที่เป็นวัฒธรรมในท้องถิ่นของตน[๑๓๑]

มิ่งขวัญ ชนไพโรจน ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและ พัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กุลาในภาคอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กุลาในภาคอีสานในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๘๑ ถึงปัจจุบัน และ เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาเอกลักษณ์และ ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กุลาในภาคอีสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ๑. กลุ่ม ผู้รู้ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ๑๐ คน ผู้นำชุมชน ๑๐ คน ลูกหลานและญาติพี่น้องของกุลา ๒๐ คน ๒. กลุ่มผู้ปฏิบัติประกอบด้วย พระภิกษุ๑๐ รูป ครูที่ทำการสอนประจำอยู่ที่โรงเรียน ๑๐ คน ๓. กลุ่ม ทั่วไป ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นวิจัย ๘ คน ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในภาค อีสาน ๑๐ คน องค์การบริหารส่วนตำบล ๔ คน กลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจที่รวมตัวกันเป็น กลุ่ม เลือกกลุ่มละ ๑ คน สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอและจังหวัด ๘ คน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอ และจังหวัด ๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และ แนวทางการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

๒. แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีมีดังนี้

๒.๑ แนวทางในการอนุรักษ์เอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณี ๒.๑.๑ แนวทางในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ ๑) การจัดทำพิพิธภัณฑ์กุลา จัดทำได้ใน ๒ หมู่บ้าน คือบ้านโนนใหญ่สามารถจัด พิพิธภัณฑ์รวมและพิพิธภัณฑ์กระจาย ส่วนที่บ้านฝางสามารถจัดเป็นพิพิธภัณฑ์รวมได้เพียงอย่างเดียว ๒) จัดกิจกรรมเสริมคุณภาพเอกลักษณ์ได้แก่การดูแลรักษา จัดระเบียบซ่อมแซม เผยแพร่สนับสนุน ซึ่งแนวทางนี้จะจัดทำได้เฉพาะที่บ้านโนนใหญ่และบ้านฝางเท่านั้น ๒.๑.๒ แนวทางในการอนุรักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ๑) การยกย่องให้เกียรติแก่ขนบธรรมเนียม สนับสนุนเยาวชน ปลูกจิตสำนึกให้เกิด ความรักในขนบธรรมเนียมประเพณีและการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชน ๒) การจัดกิจกรรมเสริมทางขนบธรรมเนียมประเพณีได้แก่การจัดกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน การประกวดแข่งขันทางขนบธรรมเนียมประเพณีและการจัดนิทรรศการ

๒.๒ แนวทางการฟื้นฟูเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณี ๒.๒.๑ แนวทางฟื้นฟูเอกลักษณ์ ๑) การรื้อฟื้นนำเอาเอกลักษณ์มาประยุกต์ใช้ได้แก่การสร้างใหม่การจำลองการ เลียนแบบ และ การผลิตเพิ่ม ๒) การส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมทางเอกลักษณ์ได้แก่การจัดตั้งกองทุนเพื่อ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ การผลิตสินค้า และการตั้งร้านค้าชุมชน ๒.๒.๒ แนวทางฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี ๑) การนำขนบธรรมเนียมประเพณีที่สูญหายไป กลับมาประยุกต์ใช้โดยการรื้อฟื้น ปรับปรุงและนำสู่การ

---

[๑๓๑] วุฒิสิทธิ์ จีระกมล,แนวทางฟื้นฟูทำนองลำพื้นในภาคอีสาน,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,๒๕๖๐, บทคัดย่อ.

ปฏิบัติ ๒) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีได้แก่การ จัดทำจุลสาร แนะนำชุมชน การเผยแพร่ข่าวทางวิทยุชุมชน การจัดทำเว็บไซต์และการจัดงานวันกุลา

๒.๓ แนวทางการพัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ต่อเนื่องจากกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทั้งด้านเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีโดยการนำเอาขนบธรรมเนียมที่ผ่านการอนุรักษ์และฟื้นฟูมาแล้วเข้าสู่การพัฒนาเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมและหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในที่สุด ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปดังนั้นจะเห็นได้ว่า แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาเอกลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กุลา จะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยอาศัยกิจกรรมและองค์ประกอบหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้การอนุรักษ์ ทำได้โดยการจัดทำพิพิธภัณฑ์กุลา ส่งเสริม งานบุญประเพณีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ส่งเสริมอาชีพทางวัฒนธรรม จัดทำสื่อทางวัฒนธรรมของชุมชนกุลาออกเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์วีดีทัศน์ดีวีทัศน์และเวบไซต์การฟื้นฟูทำได้โดยการส่งเสริมการวิจัยทางวัฒนธรรม ฟื้นฟูงานบุญประเพณีที่เสื่อมสูญไป เผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีในรูปแบบต่าง ๆ ฟื้นฟู ปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุแหล่งธรรมชาติและอาชีพทางวัฒนธรรมการพัฒนาทำได้ โดยการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ให้สะดวกแก่การเข้าถึง เช่น ปรับปรุงถนนหนทาง เข้าสู่ ปุาช้ากุลา วัดทุ่งกุลาวัดปุาบ้านโนนเก่า วัดศรีจุมพลโบราณสถานและแหล่งอาชีพพัฒนารูปแบบ สินค้าทางวัฒนธรรมให้เป็นที่ประทับใจและเกิดประโยชน์ใช้สอยตามยุคสมัย พัฒนาสิ่งอำนวยความ สะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่นด้านการคมนาคมการสื่อสาร ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร และการเฝ้าระวัง ด้านสุขลักษณะจากผลการวิจัยที่ได้สรุปเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการพัฒนาหลังจากที่ผ่าน ขั้นตอนการอนุรักษ์และฟื้นฟูแล้ว พบว่า หมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนามากที่สุดคือบ้านโนนใหญ่ ตำบลก่อเอ้อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีรองลงมาคือ บ้านฝาง ตำบลฝางอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนที่บ้านบึงแก มีส่วนที่จะพัฒนาได้น้อย อาจจะรื้อฟื้นได้เพียงการดนตรีและการ ฟูอนมองเชิงเท่านั้น และมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาได้ยาก เพราะองค์ประกอบอื่นที่จะส่งเสริมและ สนับสนุน หมู่บ้านที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของกุลาได้เลย คือ ที่ บ้านกุดหว้าและบ้านขุมขี้ยาง เพราะทั้งเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีกุลาได้ถูกดูดกลืนไปกับกระแสวัฒนธรรมของชุมชนจนหมดสิ้นดังนั้น จะเห็นได้ว่า แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนา เอกลักษณ์และ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์จะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยอาศัย กิจกรรมและองค์หลายอย่างร่วมกัน เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้[๑๓๒]

---

[๑๓๒] มิ่งขวัญ ชนไพโรจน, แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและ พัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กุลาในภาคอีสาน,วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,๒๕๕๑,หน้า ๓๖๓-๓๖๕.

สิริภักตร์ ศิริโท[๑๓๓] วิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัย สนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ และความรู้ และมีความคิดเห็นต่อ ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ สามารถเป็นตัวทำนายระดับความเป็นองค์กร นวัตกรรมได้มี ๕ ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านเครื่องมือ และเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมกันทำนายระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรม ได้ร้อยละ ๕๖.๓

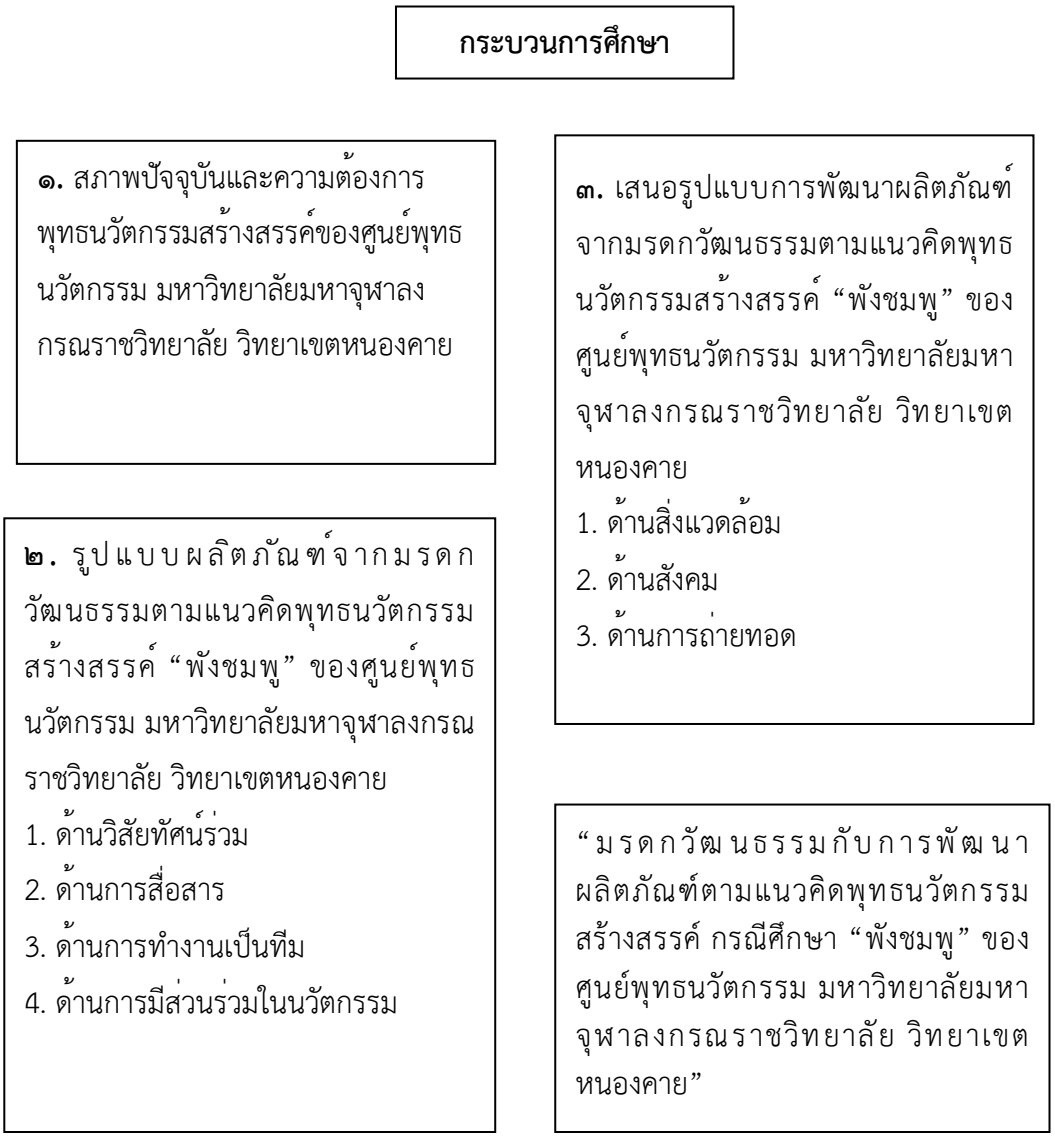
จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า นวัตกรรมในการส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ๑. ด้านภาวะผู้นำ ๒. ด้านบุคลากร ๓. ด้านวิสัยทัศน์ ๔. ด้านการฝึกอบรม และ ๕. ด้านการประเมินผล

---

[๑๓๓] สิริภักตร์ ศิริโท,ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย,วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร,๑๔(๑) ,๒๕๖๐, หน้า ๑๕๙ – ๑๗๗.

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดที่สำคัญของการศึกษาวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวความคิดโครงการวิจัย

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ๒) เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และนำองค์ความรู้ในประเด็นการศึกษาวิจัยผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย
๓.๒ พื้นที่การวิจัย
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๓.๔ เครื่องมือการวิจัย
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้

๓.๑.๑ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร เพื่อค้นคว้าข้อมูลความเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการหลักวิปัสสนากรรมฐาน คือ แนวคิดเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

๓.๑.๒ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในภาคสนามด้วยวิธีการ คือ

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าว

๒) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory Observation) สังเกตถึงกิจกรรม ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ๒. ด้านการสื่อสาร ๓. ด้านการทำงานเป็นทีม และ ๔.ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ว่ามีการพัฒนาอย่างไร

๓) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๔) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ ในจังหวัดหนองคายที่ผู้วิจัยเสนอ

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ ในการศึกษาประชาชน ที่อยู่ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. การศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย จำนวน ๒๕ รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

ก. เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือสำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์เอกสาร โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

๓.๕.๒ แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษานโยบาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ ในแต่ละประเด็นเปิดกว้างให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และลึกพอที่จะนำมาสรุปประมวลวิเคราะห์ผลได้ นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ที่อยู่

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ดังนี้

๑) สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นอย่างไร

๒) รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นอย่างไร มีคำถาม ๔ คำถาม ได้แก่ ๑. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ๒. ด้านการสื่อสาร ๓. ด้านการทำงานเป็นทีม และ ๔.ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม

๓) เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย มีคำถาม ๓ คำถาม ได้แก่ ๑) ด้านสิ่งแวดล้อม ๒) ด้านสังคม และ ๓) ด้านการถ่ายทอด

ข. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๔) สร้างเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประเด็นศึกษาต่างๆ ที่พบจากการศึกษาเอกสาร

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และเสนอผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้องและอนุมัติเครื่องมือวิจัย

๖) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

๘) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์หนองคายไปขออนุเคราะห์ลงพื้นที่เพื่อขอสัมภาษณ์ข้อมูล และลงพื้นที่

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยจากภาคสนาม (Field Work) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต ในจังหวัดหนองคาย ในการผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาประกอบเนื้อหางานวิจัย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. การเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล โดยการลงพื้นที่ภายในชุมชนที่อยู่ในจังหวัดหนองคายโดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารขั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารสิ่งตีพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์กับการวิจัยภาคสนาม ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จากประชาชน

๓) รวบรวมข้อมูลจากการประชุมสัมมนาปฏิบัติการ ประชุมกลุ่มย่อย ในเนื้อหาสาระการผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ และระดมความคิดเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) แบบเจาะลึก โดยดำเนินการ ดังนี้

ก. ขั้นเตรียมการ ได้แก่ กำหนดลงพื้นที่ในการวิจัยโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้การสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ จากนั้นกำหนดวันเวลาสถานที่กับประชากรผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ สมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

ข. ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ลงพื้นที่ตามอำเภอเป้าหมาย เพื่อพบกลุ่มประชากรเป้าหมายโดยมีการดำเนินการ ดังนี้ จัดประชุมสัมมนากลุ่มย่อย แนะนำตัวเอง และชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการประชุมสัมมนาและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นขออนุญาตทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ค. ขั้นสรุป ได้แก่ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ ทำการสรุปโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยนำเสนอการบรรยายขั้นตอนหรือวิธีการต่าง ๆ

๓. การสังเกต

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกต (Non-participatory Observation) แบบไม่มีส่วนร่วม ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตประกอบด้วย

๑) ผู้วิจัยจะสังเกตถึงสภาพผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ในภาพรวมประกอบการสัมภาษณ์

๒) ผู้วิจัยได้ถือโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสังเกตการณ์ ๑. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ๒. ด้านการสื่อสาร ๓. ด้านการทำงานเป็นทีม และ ๔.ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และสังเกตสภาพการณ์โดยภาพรวมและมีการบันทึกประเด็นที่ได้สังเกตเห็นพร้อมกับมีการถ่ายภาพประกอบเพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์

๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีแนวคำถาม (Guideline) และผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้ข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนามจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

บทที่ ๔
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ๒.เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และ ๓.เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๔.๒ รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๔.๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๔.๑ สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จำนวน ๒๕ คน

๔.๑.๑ สภาพปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นในด้านสภาพปัจจุบัน ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านสภาพปัจจุบัน** พบว่า

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านสภาพปัจจุบัน** พบว่า

๑) มีระดมความคิดในงาน ศูนย์พุทธนวัตกรรมได้ประชุมคณะกรรมการเพื่อออกแบบสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ให้เป็นสัญลักษณ์ประจำศูนย์พุทธนวัตกรรม และปรึกษาปราชญ์ชุมชน

๒) มีประชาสัมพันธ์ มีการวางขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั่วไป และแก่นิสิตนักศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และหน่วยงานภายนอก

๓) มีการออกจำหน่าย มีการกำหนดพื้นที่ในการออกจัดแสดงสินค้า เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ ได้รับทราบ

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านสภาพปัจจุบัน ได้แสดงไว้ ดังนี้

“ในศูนย์พุทธนวัตกรรม ได้จัดแสดงสินต้าไว้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจ และสามารถจัดหาได้ง่ายต่อความต้องการ”[๑] “การจัดจำหน่ายสินค้า มีเพียงจุดเดียว จึงอยากให้มีการกระจายจุดจำหน่ายภายนอก เพื่อจะได้ใช้บริการสินค้าได้อย่างรวดเร็ว”[๒] “สินค้ามีหลายรูปแบบเหมาะกับทุกเพศทุกวัย แต่ขาดเจ้าหน้าที่ในการแนะนำสินค้าและบริการ”[๓] “พังชมพู” สัญลักษณ์ของศูนย์พุทธนวัตกรรมนั้น มีเรื่องเล่า มีประวัติความเป็นมา แต่การสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบผ่านสื่อต่างๆ นั้นยังมีน้อย”[๔]

---

[๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘

[๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘

[๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๓, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘

[๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๔, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๘

๔.๑.๒ ความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นใน ด้านความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านความต้องการนวัตกรรมสร้างสรรค์** พบว่า

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมภู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านความต้องการนวัตกรรมสร้างสรรค์** พบว่า

๑) มีแนวทางในการออกแบบ ประชาชนและนิสิต ยังให้ความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ออกแบบสินค้าในรูปแบบต่าง เช่น กระปุกออมสิน แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น

๒) มีขั้นตอนในการจัดหาสินค้า มีการวางขั้นตอนในติดต่อโรงงานในการออกแบบเพื่อให้เกิดลายใหม่ๆ และแหล่งผลิตที่เข้าถึงได้ง่าย

๓) มีกำหนดกลุ่มเป้าหมาย มีกำหนดการจัดแสดงสินค้าในงานต่างๆ ของทางจังหวัดหนองคาย เช่น งานนมัสการพระธาตุบังพวน งานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ เป็นต้น

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ ได้แสดงไว้ ดังนี้

“ราคาสินค้ายังพอจับต้องได้ และไม่แพงเกินไป ในราคานิสิตนักศึกษา ”[๕] “ถือว่าเป็นการต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิม คือ จากเรื่องเล่าถึงช้างพัง เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ช้างพังชมภู เป็นสัญลักษณ์”[๖] “ทำให้เกิดรายได้เพื่อจัดเป็นทุนการศึกษาให้แก่นิสิต และเป็นทุนในการส่งเสริมกิจกรรมภายในศูนย์พุทธนวัตกรรม”[๗] “เมื่อมีกิจกรรมหรืองาน ผลิตภัณฑ์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม ได้เป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้”[๘]

---

[๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘

[๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘

[๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๓, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘

[๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๔, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๘

สรุปว่า มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม นั้น เกิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์ โดยเป็นรูปช้างตัวเมีย สีชมพู เพื่อให้เข้ากับสีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผลิตภัณฑ์ ที่ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิตเป็นอย่างดี

๔.๒ รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๔.๒.๑ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นใน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านวิสัยทัศน์ร่วม** พบว่า

๑) มีแนวทางในการนำเสนอวิสัยทัศน์ร่วม ศูนย์พุทธนวัตกรรม ได้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต เพื่อรับทราบวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

๒) มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการวางขั้นตอนในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและกำหนดจุดให้บริการ

๓) มีการสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมก้น มีการสื่อสารบุคลากรภายในองค์กร ถือวัตถุประสงค์และความสำคัญในการขับเคลื่อนศูนย์พุทธนวัตกรรม เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ได้แสดงไว้ ดังนี้

“ภายในศูนย์พุทธนวัตกรรม มีประวัติความเป็นมา และกระบวนการเกิดของศูนย์ไว้อย่างชัดเจน”[๙] “ต้องมีการลงรายละเอียดถึงตัว พังชมภู ว่าชื่ออะไร โดยมีการกำหนดถึงตัวตนของชื่อได้ยิ่งดี”[๑๐] “ทำให้ทราบถึงประวัติสถานที่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ว่าเป็นสถานที่เลี้ยงช้างในสมัยสงครามปราบฮ่อ”[๑๑] “การจัดจำหน่ายสินค้า ยังมีจุดเดียวที่มหาวิทยาลัย ต้องให้มหาวิทยาลัย ส่งสินค้าออกจัดแสดงในจุดต่างๆ ภายในจังหวัดให้มากยิ่งขึ้น”[๑๒]

๔๒.๒ ด้านการสื่อสาร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นใน ด้านการสื่อสาร ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านการสื่อสาร พบว่า**

๑) มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย ใช้การสื่อสารผ่านเวฟไซต์ และช่องทางออนไลน์ต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย

๒) มีการประชาสัมพันธ์ผ่านบุคคล ใช้การสื่อสารผ่านตัวของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตเป็นหลัก โดยจัดแสดงสินค้าในช่วงปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ชมผลิตภัณฑ์

๓) มีการสื่อสารผ่านการจัดแสดงสินค้า การประชาสัมพันธ์ในช่วงจัดแสดงสินค้าในงานต่างๆ ภายในจังหวัดหนองคาย

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านการสื่อสาร ได้แสดงไว้ ดังนี้

---

[๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๓, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๔, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๘.

“การสื่อสารของทางศูนย์พุทธนวัตกรรมใช้ มีแรงจูงใจในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก โดยมีความเข้าใจง่าย”[๑๓] “สินค้า เป็นช้าง ทำให้เห็นความสำคัญของตัวผลิตภัณฑ์ และมีการเปิดตลาดชุมชนภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ประชาชนภายนอกได้มีส่วนรับรู้”[๑๔] “การออกจัดแสดงสินค้าในงานเทศกาลต่างๆ ของศูนย์พุทธนวัตกรรม ถือเป็นจุดเด่นในงานและมีกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ”[๑๕] “สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ยังขาดขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการนำไปใช้ประโยชน์ และวัตถุประสงค์ของการสร้างผลิตภัณฑ์”[๑๖]

๔.๒.๓ ด้านการทำงานเป็นทีม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นใน ด้านการทำงานเป็นทีม ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า**

๑) นำเข้าสู่เป้าหมายของศูนย์ จุดหมายของการทำงาน โดยสำนักวิชาการเป็นแม่งานในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การนำเสนอ และการออกจัดแสดง

๒) มีผลการร่วมมือเป็นทีม ภายใต้ศูนย์พุทธนวัตกรรม มีการตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานในด้านต่างๆ และทุกกิจกรรม ทุกโครงการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน

๓) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายใต้ศูนย์พุทธนวัตกรรม และรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร่วมกันเป็นอย่างดี

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แสดงไว้ ดังนี้

---

[๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๓, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๔, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๘.

“การได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่เจ้าหน้าที่ก็ดี คณาจารย์ก็ดี ล้วนสื่อสารไปในทางเดียวกัน ทำให้ทราบวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน”[๑๗]“ส่วนมากจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าไปที่จุดบริการผลิตภัณฑ์ จะมาในช่วงเวลาเรียนหนังสือ แต่เวลาที่ทางมหาวิทยาลัยจัดแสดงสินค้าภายในจังหวัดหนองคายก็ได้เข้าไปรับบริการ”[๑๘] “บางอย่างเยาวชนรุ่นใหม่ก็ยังไม่เข้าใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นกระปุกออมสิน จึงเลือกที่เป็นกระเป๋า เพราะถือว่าได้ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้”[๑๙] “องค์กรให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมาก เพราะการออกจัดแสดงสินค้าในแต่ละงานต้องใช้เวลา และกำลังคนเป็นจำนวนมาก แต่ก็เห็นศูนย์พุทธนวัตกรรมไปออกจัดแสดงสินค้าทุกงาน”[๒๐]

๔.๒.๔ ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นในด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ในมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย **ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม พบว่า**

๑) เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย พุทธนวัตกรรม พังชมพู จุดเริ่มแรกเป็นการออกแบบกระปุกออมสิน โดยการตัดสินใจของทุกฝ่าย และใช้ช้างเป็นสัญลักษณ์ร่วมกัน

๒) มีความเข้าใจในนวัตกรรมร่วมกัน การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้แนวคิดว่าช้างเป็นสัตว์ประจำประเทศไทย และประวัติของสถานที่เป็นหลัก

๓) กระบวนการรับรู้ร่วมกัน เมื่อสมาชิกได้รับทราบร่วมกันในการออกแบบผลิตภัณฑ์แล้ว สร้างกระบวนการรับรู้ ถึงวัตถุประสงค์ และสถานที่นำเสนอผลงานในงานเทศกาลต่างๆ ของทางจังหวัดหนองคาย

---

[๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๖, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๗, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๘, ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๘.

ทัศนะต่าง ๆ ของมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ได้แสดงไว้ ดังนี้

“สามารถบอกต่อได้ว่าผลิตภัณฑ์ พังชมพู นั้นหมายถึงอะไร เปิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์พุทธนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย”[๒๑] “บุคลากรสามารถถ่ายทอดถึงประวัติความเป็นมา กรอบแนวคิดเริ่มในการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี”[๒๒] “มีการมอบเป็นของที่ระลึกให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจในตัวของผลิตภัณฑ์”[๒๓]

สรุปได้ว่า มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม สำนักวิชาการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ ระบบออนไลน์ โดยผ่านเพจของมหาวิทยาลัย

๔.๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑) ด้านสิ่งแวดล้อม

“ศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ควรนำวัตถุดิบภายในมหาวิทยาลัย มาออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ปุ๋ยจากใบไม้ ดอกไม้จากธรรมชาติ ยาสมุนไพร และสวนพุทธเกษตร”[๒๔] “เยาวชนคนรุ่นใหม่ต้องการเห็นสื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่การประกอบอาชีพ ที่เยาวชนสามารถนำไปผลิตเองได้ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้”[๒๕]

---

[๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๐, ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๒, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓,๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘.

๒) ด้านสังคม

“ยังขาดผู้ที่มีองค์ความรู้เพื่อไปนำเสนอต่อสังคม เพราะการออกแบบผลิตภัณฑ์ยังต้องใช้บริการโรงงาน ยังไม่สามารถผลิตเองได้ และยังมีต้นทุนที่สูง”[๒๖] “สถานที่ตั้งศูนย์พุทธนวัตกรรม ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อม ห่างไกลจากชุมชนทำให้การเดินทางลำบากในการประสานงาน”[๒๗]

๓) ด้านการถ่ายทอด

“แหล่งความรู้สถานที่ยังมีน้อย ทำให้ปในระชาชนเข้าถึงลำบาก เมื่อเข้าไปศูนย์พุทธนวัตกรรมไม่ได้เปิดอบรมในเวลาที่ต้องการ ทำให้ไม่ทราบวัน เวลา ในการให้ความรู้ที่แน่นอน”[๒๘] “เครือข่ายของศูนย์พุทธนวัตกรรมยังมีน้อย และสถานที่ที่ต้องมีการประสานไปก่อนล่วงหน้า ยังไม่มีความสะดวกและเป็นเครือข่ายของคนในชุมชนเมื่อต้องการมาติดต่อประสานงาน[๒๙]

สรุปได้ว่า การนำเสนอมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เมื่อมีกิจกรรมด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานถึงได้นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให่มากขึ้นในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุดิบภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคายประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก

---

[๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๔, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๕, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๖,๒๘ มีนาคม ๒๕๖๘.

[๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๗,๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘.

บทที่ ๕
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ๒.เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และ ๓.เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยการสร้างแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พบว่า มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม นั้น เกิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์ โดยเป็นรูปช้างตัวเมีย สีชมพู เพื่อให้เข้ากับสีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผลิตภัณฑ์ ที่ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิตเป็นอย่างดี

๒. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมภู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พบว่า มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม สำนักวิชาการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ ระบบออนไลน์ โดยผ่านเพจของมหาวิทยาลัย

๓. เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมภู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พบว่า การนำเสนอมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เมื่อมีกิจกรรมด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานถึงได้นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให่มากขึ้น ในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุดิบภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคาย ประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก

๕.๒ อภิปลายผล

การศึกษา “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม นั้น เกิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์ โดยเป็นรูปช้างตัวเมีย สีชมพู เพื่อให้เข้ากับสีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผลิตภัณฑ์ ที่ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิต

เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภักตร์ ศิริโท[๑] วิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ และความรู้ และมีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ สามารถเป็นตัวทำนายระดับความเป็นองค์กร นวัตกรรมได้มี ๕ ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านเครื่องมือ และเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมกันทำานายระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรม ได้ร้อยละ ๕๖.๓

๒. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมภู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

รูปแบบมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม สำนักวิชาการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ ระบบออนไลน์ โดยผ่านเพจของมหาวิทยาลัย ภารดี อนันต์นาวี[๒] วิจัยเรื่อง องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหาร จัดการ ผลการวิจัยพบว่า. องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน ทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ โดยมีการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ทำให้องค์กรเกิดการ เปลี่ยนแปลงจากเดิมเกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความเป็น มืออาชีพวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางขององค์กร มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำดิจิทัลและภาวะผู้นำเชิงวิชาการ มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ขององค์กรทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผู้เรียนได้รับ การยอมรับจากองค์กรชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ

---

[๑] สิริภักตร์ ศิริโท,ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย,วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร,๑๔(๑) ,๒๕๖๐, หน้า ๑๕๙ – ๑๗๗.

[๒] ภารดี อนันต์นาวี,องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหารจัดการ,วารสารวิชาการ,๑๐(๒),๑-๑๒, ๒๕๖๔.

พงษ์ ภักดีเหลา[๓] วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะขององค์การ นวตกรรม: กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม ผลการวจยพบวา คุณลักษณะของ องค์การนวัตกรรมประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย โครงสร้างองค์การ การบริหาร จัดการทรัพยากรมนษย์ การให้รางวัลและการยอมรับ การสื่อสาร การจัดการความรู้และข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากร การประเมินและการลำเลียง ความคิด ผู้นำ บุคลากร เครื่อข่าย วัฒนธรรมและ ค่านิยมร่วม คุณลักษณะขององค์การนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ องค์การที่ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ ต้องการมุ่งไปสู่การเป็นองค์การนวัตกรรม แต่การที่องค์การจะนำไปปรับใช้นั้นยังขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละองค์การ บางองค์การอาจไม่จำ เป็นต้องมีคุณลักษณะบางประการตามผลการวิจัย ทั่งนี้ อาจเป็นเพราะคุณลักษณะขององค์การที่แตกต่างกัน เช่น ประเภทของ ธุรกิจ ขนาดองค์การ เป็นต้น ซึ่งในส่วนขององค์การที่กำลังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นสรางองค์การ นวัตกรรมให้มุ่งเน้นทการสร้างวัฒนธรรม องค์การที่ส่งเสริมนวัตกรรม และผู้นำ ที่ เป็นผู้บริหาร สูงสุดขององค์การควรใหความสำคัญกับนวัตกรรมและมุ่งมั่นในการสร้างองค์การนวัตกรรมอย่าง จริงจัง

๓. เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมภู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

การนำเสนอมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู”ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เมื่อมีกิจกรรมด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานถึงได้นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให่มากขึ้นในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุดิบภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคายประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลักสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี อนันต์นาวี[๔] วิจัยเรื่ององค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหาร จัดการ ผลการวิจัยพบว่า. องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน ทางการศึกษาที่มีนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ โดยมีการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การหาวิธีการใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ทำให้องค์กรเกิดการ เปลี่ยนแปลงจากเดิมเกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตาม

---

[๓] วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา,การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม : กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๔, หน้า ๗๒.

[๔] ภารดี อนันต์นาวี,องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา : การบริหารจัดการ,วารสารวิชาการ,๑๐(๒),๑-๑๒, ๒๕๖๔.

เป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความเป็น มืออาชีพ วิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางขององค์กร มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำดิจิทัลและภาวะผู้นำเชิงวิชาการ มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ขององค์กรทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผู้เรียนได้รับ การยอมรับจากองค์กรชุมชนและสังคม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยมีขอเสนอแนะหัวข้อเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ศึกษาเปรียบเทียบหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

๒) ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มภายในจังหวัดหนองคาย

๓) ศึกษาหลักธรรมที่เป็นแนวคิดพุทธนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมและปัญญา

บรรณานุกรม

(๑) หนังสือ :

กรมการพัฒนาชุมชน, **เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย**, กรุงเทพมหานคร : ปีที่ ๒,เอสเพรส จำกัด,๒๕๕๐.

กรมศิลปากร, **ระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน**, กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๔๔.

กาญจนา แก้วเทพ, **การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง**, กรุงเทพฯ : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา จัดพิมพ์,๒๕๓๘.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์**, ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย**, กรุงเทพมหานคร : ซัคเซส มีเดีย ,๒๕๔๔.

เกษม จันทร์แก้ว ,**วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**,พิมพ์ครั้งที่ ๕,กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,๒๕๔๔.

งามพิศ สัตย์สงวน ,**การวิจัยทางมานุษยวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒,กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๗.

จักรพันธุ์ ปัญจะสุวรรณ,**การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**,โอเดียนสโตร์,กรุงเทพฯ ,๒๕๔๕.

จำนงค์ ทองประเสริฐ.ศ.พิเศษ, **วัฒนธรรมไทยภาษาไทย**,กรุงเทพฯ : ดวงแก้ว,๒๕๒๗.

จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์,**การจัดองค์การทางสังคม**,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,๒๕๔๓.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา และคนอื่น ๆ ,**สิทธิชุมชนท้องถิ่นบ้านครัว กรณีการสร้างทางด่วนทับชุมชน,** กรุงเทพฯ : นิติธรรม,๒๕๒๗.

ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ, **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** ,กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๔๗.

เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์,**มนุษย์กับสังคม**,กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,๒๕๔๑.

ณรงค์ ณ เชียงใหม่,**มลพิษสิ่งแวดล้อม**,กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์,๒๕๒๕.

ทวี ทองสว่าง และทัศนย์ ทองสว่าง,**การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,๒๕๒๓.

ทัศนีย์ ทานตวณิช,**คติชาวบ้าน**,ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน,๒๕๒๓.

ธวัช ปุณโณทก, **“วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ” ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ,**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๒๘.

ธนิก เลิศชาญฤทธ์, **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**,ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร,กรุงเทพ.,๒๕๕๔.

นิวัติ เรื่องพาณิช, **คู่มือสำหรับการสอนและการฝึกอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม,** กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชาญการพิมพ์,๒๕๒๘.

นิยพรรณ วรรณศิริ ,**มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**,กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาตร์ ,๒๕๔๐.

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์,**ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร**,กรุงเทพฯ : อมรินทร์,๒๕๓๖.

บำรุง บุญปัญญา , **๓ ทศวรรษแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน**,กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด ,๒๕๔๙.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์, **วัฒนธรรมพื้นฐาน**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธิสาร,๒๕๓๑.

ประชิด สกุณะพัฒน์, **วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธิสาร ,๒๕๔๕.

ประชิด สกุณะพัฒน์,**วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย**,กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญา,๒๕๔๖.

ประเวศ วะสี,**ยุทธศาสตร์ชาติ : เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ**,กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน,๒๕๔๒.

.....,**ภูมิศาสตร์กับวิถีชีวิตไทย,** ศูนย์มานุษยสิริธร (องค์กรมหาชน),กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,๒๕๓๗.

....., **ชุมชนเข้มแข็ง : ทุนทางสังคมไทย เล่ม ๒,**หนังสือชุดชุมชนเข้มแข็ง ลำดับที่ ๑ , กรุงเทพฯ,สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม,ธนาคารออมสิน,๒๕๔๑.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔,ราชบัณฑิตยสถาน,พิมพ์ครั้งที่ ๑,๒๕๕๖.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔,ราชบัณฑิตยสถาน,พิมพ์ครั้งที่ ๑,ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด,๒๕๕๖.

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๔, กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์,๒๕๒๔.

พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๘, กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน,๒๕๔๘.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕,มาตรา ๔,๒๙ มีนาคม ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **นิติศาสตร์แนวพุทธ,** กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก,๒๕๓๙.

มนัส สุวรรณ,**การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด**,โอเดียนสโตร์,กรุงเทพฯ,๒๕๔๙.

มานิต มานิตเจริญ,**พจนานุกรมใหม่ - ทันสมัยสุด**,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การพิมพ์พระนคร ,๒๕๑๔.

ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย,**การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร**,พิมพ์ครั้งที่ ๒,เชียงใหม่ : วิทอินดีไซด์,๒๕๓๗.

ยิ่งยง เรือนทอง, **พื้นฐานวัฒนธรรม**,อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี,๒๕๔๒.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ น่า ๑๙๘ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๙.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๔๕ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๙๙.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง **การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว : เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน,** กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์,๒๕๔๓.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์,**ปาฐกถาทุนวัฒนธรรม,(**พิมพ์ครั้งที่ ๒),กรุงเทพฯ : สุขุมและบุตร,๒๕๓๙.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดหนองคาย, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย : กระทรวงศึกษาธิการ : กรมศิลปากร,๒๕๔๒.

ศรีศักร วัลลิโภดม,**พัฒนาการทางสังคม – วัฒนธรรมไทย**,พิมพ์ครั้งที่ ๕,กรุงเทพ ฯ : อมรินทร์ ,๒๕๔๔.

สนิท สมัครการ,**การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม**,พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,๒๕๔๒.

สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี ฉบับประจำวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,**การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**,ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,๒๕๔๒.

สายันต์ ไพรชาญจิตร์ และศักดิ์ชัย สายสิงห์, **อริยสัจจวัฒนธรรมและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม,**จัดพิมพ์เผยแพร่ในวันสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สุริยา สมุทคุปติ์ และพัฒนา กิติอาษา, **อีตบ้านคองเมือง : รวมบทความทงมานุษยวิทยาว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมอีสาน**,กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร,๒๕๔๔.

สุพัตรา สุภาพ,**สังคมและวัฒนธรรมไทย**,พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๓๖.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ , **สรุปรายงานการสัมมนาเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม ณ จังหวัดกำแพงเพชร**, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ,กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,๒๕๒๓.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม**, การพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม**, กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ,๒๕๔๑.

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ,**ภาวะมลพิษ ภัยใกล้ตัว**,กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,๒๕๓๔.

อมรา พงศาพิชญ์, **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ การวิเคราะห์สังคมไทยในแนวมานุษยวิทยา,** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๔.

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล, **ประชาสังคม : คำ ความคิด และความหมาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา,๒๕๔๑.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กมล บุญเขต และคณะ, **ประเพณีบุญผะเหวด : กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด ชาวไทย-หล่ม อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์**, ทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๗.

จิราวรรณ กาวิละ,**ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่**,การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต,เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,๒๕๔๔.

ชนกพร ไผทสิทธิกุล,**การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ริมแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย**,ทุนวิจัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม,๒๕๕๔.

นุทิศ เอี่ยมใส,**ทุนทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์**,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์,๒๕๕๕.

เบญจา จันทร, **แนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**,วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว,**การสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**,นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ,๒๕๕๕.

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ,**ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**,บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,๒๕๔๕.

ปาวีณา โทนแก้ว, **ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเผ่าสีซอจังหวัดเพชรบูรณ์**, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์,๒๕๕๔.

พงษ์ศักดิ์ สุทธินนท์ และคณะ, **การศึกษาความต้องการใช้น้ำในลุ่มน้ำห้วยหลวงจากสภาวะอากาศแปรปรวนในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต**, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)๒๕๕๙.

พีรวัฒน์ ปลาเงิน, **การเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่าในลุ่มน้ำห้วยหลวงและผลกระทบต่อปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยหลวงจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ**,สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),๒๕๖๐.

พระอธิการวิน ทีปธมฺโม (อิ่มใจ),**บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งเรือยาว**

วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๖.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล**, ศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี**, ทุนวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๖.

พระวิศิษฏ์ สุมโน (แทบทาม),**การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ของชาวบ้านหนองแวงโสกพระ และชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสกพระ อำเภอพบ จังหวัดขอนแก่น,**บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๖.

พลอยภัทรา ตระกูลทองเจริญ,**การศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เชียงรากน้อย**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,๒๕๕๗.

พัชรพรรณ ยาโน,**วิถีชีวิตกับการพัฒนาอาชีพของเกษตรแบบผสมผสานในจังหวัดชุมพร**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๕๒.

พิสัย ธนะสารสมบูรณ์,**การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ศึกษากรณี เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี**,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล,๒๕๔๒.

มงคล สายสูง,**การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลน้ำเกี๋ยน กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน**,วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์,๒๕๔๖.

มยุรี ปาละอินทร์,**คองสิบสี่ในวิถีชีวิตของชาวไทยพวน ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี,**วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ,๒๕๔๓.

ยศพร บรรเทิงสุข, **การวิจัยแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๕๖.

รัฐทิตยา หิรัณยหาด,**แนวทางอการพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองงขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี**,วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,ขอนแก่น : วิทยาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น,๒๕๔๔.

รณรงค์ ชมพูพันธ์,**แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : เทศบาลนครลำปาง.**วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๕๓.

วัฒนา วิณิชชานนท์ และคณะ**,การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญา**

เศรษฐกิจพอเพียง,รายงานการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ,๒๕๕๒.

วารุณี พิงษ์ภิญโญ,**ภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาบ้านอัมพวัน หมู่ที่ ๘ ตำบลสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดข่อนแก่น**,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สถาบันราชภัฏเลย,๒๕๔๕.

วิไลวรรณ อยู่ทองจุ้ย,**การศึกษาหารูปแบบการจัดการคลังโบราณวัตถุโบราณคดีพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติกรุงเทพมหานคร**,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๕๓.

วีระพล วงษ์ประเสริฐ,**ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสารมวลชนกับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการกรุงเทพฯ,**สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๔๐.

วีรพร รอดทัศนา,**การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก้าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**,ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,๒๕๕๗.

ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ,**การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๕๔.

ศรีสุดา พรมทอง,**วิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านกับการสืบสานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย (บ้านควาย - สุพรรณบุรี),บั**ณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,๒๕๕๐.

สุนิตดา ชูสวัสดิ์ , **ภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโหล๊ะหาร อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง**,ทุนวิจัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่,๒๕๕๕.

สิทธิพร ภิรมย์รื่น,**การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม : แนวความคิดหลักการและผลการปฏิบัติ,**วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,๒๕๔๗.

สุพาณี ตั้งตระกูลทรัพย์, **ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอัมพวาที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสมุทรสงคราม**,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต,สาขาวิชาการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน,มหาวิทยาลัยแม่โจ้,๒๕๕๑.

สำราญ จูช่วย,**วิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**,วิทยาลัยราชพฤกษ์,๒๕๕๕.

เสาวภา ไพทยวัฒน์, **การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมชุมชนในสังคมเอง กรณีศึกษาชุมชนซอยโชดาและชุมชนวัดประชาระบือธรรม ๑ - ๔ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,๒๕๕๕.

อรม กฤษณพันธุ์,**การอนุรักษ์ชุมชนที่มีลักษณะภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี**,วิทยานิพนธ์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

คุณทหารลาดกระบัง,กรุงเทพฯ,๒๕๔๗.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์,**การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมระดับชุมชนในอาเซียน,**ทุนวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๘.

อิสรภาพ มาเรือน,**ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำตำบลไหล่น่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน**,วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์,๒๕๕๐.

อำนวย พรใหญ่ยิ่ง และคณะ,**การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรกรเชิงนิเวศตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่องเย็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้**, แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ตำบลแม่ทราย อำเภอร้อยกวาง จังหวัดแพร่,๒๕๕๕

(๓) วารสาร/สิ่งพิมพ์/สื่อออนไลน์ :

จักรกวี ซื่อตรง, **การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน : กรณีศึกษาชุมชนในตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**,การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ ๑ (The 1st RUSNC),๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๙.

ปริศนา เพชระบูรณิน และอธิวัฒน์ รัตนวงศ์แข,**ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านครัว**,วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทไทย,ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม – กรกฎาคม ๒๕๖๐.

พิสิฐ เจริญวงศ์,รวมบทความเกี่ยวกับ **“การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม”** ลงพิมพ์ในคอลัมน์ “ศิลปวัฒนธรรม” ของหนังสือ “อาทิตย์” รายสัปดาห์,กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.๒๕๕๐.

รัศมี ชูทรงเดช,**การสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-ขุนยวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน**,๒๕๕๒.สืบค้นจาก http://www.abcun.org/research/view.php?resID=RDG50O0006.

วาสุณี ศรีศิลปกร,**การศึกษาวิถีชีวิตคนกับป่า กรณีศึกษาชุมชนในบริเวณเขตป่าสัมปทานป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ ตำบลลำนองรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์**,วารสารมนุษย์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗.

สุเมธ ตันติเวชกุล, **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรง**,เอกสารอัดสำเนาการบรรยายพิเศษ,๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓,สำนักงานที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,๒๕๔๓.

อภิญญา บัวสรวง,**แหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง (บ้านคลองสองร่อง) : โจทย์ร่วมระหว่างทีมวิจัยและชุมชน,**วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา ๒๕๔๙ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓,๒๕๔๙.

(๔) ภาษาอังกฤษ :

Leslie, Gerald R. el, **Introductory sociology : Order and change in society**, New York : New York University press, 1980.

McRobbie, Angela., **The Uses of Cultural Studies: a Textbook**, Thousand Oaks: SAGE, 2005.

Richardson, J., **Handbook of Theory of Research for the Sociology of Education**, New York : Greenword, 1986.

Taylor, Edward B., **Primitive culture,**. London : John Murrey, 1871.

WHO. Health Education Unit. **Lifestyle and Health**. Social Science and Medicine. Vol.22 No 2,1986

ภาคผนวก

ผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย”

.....

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๒. เพื่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๓. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ มี ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแทนสัมภาษณ์นี้ จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลเสียต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งในหน้าที่และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ .....นามสกุล ..... อายุ.....

ตำแหน่ง.....

ที่อยู่/วัด/หมู่บ้าน.....หมู่ที่ ..... ตำบล.....

อำเภอ ..... จังหวัด.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรม สร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นอย่างไร

๑.๑ ด้านสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ มีอะไร

.....

.....

.....

๒.รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นอย่างไร

๒.๑ ด้านวิสัยทัศน์ร่วมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๒ ด้านการสื่อสาร เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๓ ด้านการทำงานเป็นทีมเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๔ ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรมมีผลอย่างไร

.....

.....

.....

๓.เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๓.๑ ด้านสิ่งแวดล้อมควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓.๒ ด้านสังคมมีแนวทางอย่างไร

.....

.....

.....

๓.๓ ด้านการถ่ายทอดควรร่วมมืออย่างไร

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้สัมภาษณ์

วันที่...../...../.....

ผนวก จ

ภาพกิจกรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

กระบวนการผลิตพังชมพู

กระปุกออมสินพังชมพู

ออกแบบโดย อาจารย์ขาบ สุทธิพงษ์ สุริยะ ผู้ดสไตลิสต์ระดับแนวหน้าของไทย

สร้างแบบพิมพ์โดยพระมหาศิรายุทธ อคฺคธมฺโม ผู้ผลิตกระปุกออมสิน "นาคกี้" พร้อมทีมงาน แล้วถ่ายทอดกระบวนการผลิตพังชมพู และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

การขับเคลื่อนโดยศูนย์พุทธนวัตกรรม โดยมี พระมหาประหยัด ปญฺญาวโร,ดร.ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และนางอิงอร บุครศิริผา ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ เป็นฝ่ายประสานงานและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคลากรของมหาวิทยาลัยทุกส่วนงานการผลิตกระปุกออมสินพังชมพูนั้นถือเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนของนิสิตอีกด้วย

สมัครเรียนภาคปกติ (จันทร์-ศุกร์)
รถไฟฟ้า สีแดงที่ 1 นิวการศึกษา
รถเมล์ไป สีแดงที่ 1 ภาคการศึกษา

เปิดเรียน ภาควันจันทร์-ศุกร์ และ ภาควันเสาร์-อาทิตย์

โทร. 086-8590082 หรือ 087-8531097

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
กระบวนการผลิตพังชมพู
จัดทำโดย อาจารย์ชาย ชุติสิทธิ์ ศุริยะ รู้สยไสยิศศัระดับนานาชาติของโลก
สมัครเรียนภาคปกติ (จันทร์-ศุกร์)
รอบโควตา เรียนฟรี 1 นิการศึกษา
รอบทั่วไป เรียนฟรี 1 ภาคการศึกษา
เปิดเรียน ภาควันจันทร์-ศุกร์ และ ภาควันเสาร์-อาทิตย์
@mcunk
MCUNK
www.nk.mcu.ac.th
โทร. 086-8590082 หรือ 087-8531097

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ผลผลิต

สังฆทานเปิดตัวเป็นครั้งแรกในรอบ ๕๙ ปี วันสถาปนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ โดย พระเทพวชิรมุนี,รศ.ดร. เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ประธานสภาวิทยาเขตหนองคาย พระมหาวิโมลิศ ปญฺญาวโร ดร. ผู้อำนวยการกองแผนงาน และนายชาญชัย ชงดัน รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เป็นผู้แทน ในการเปิดตัวสังฆทาน

การจำหน่ายกระปุกออมสินพังชมพู มีหลายแบบ มีทั้งแบบเดี่ยว แบบกระเช้าหิ้ว และแบบบ๊อกเซ็ต สำหรับหยอดเหรียญ หรือนำไปเป็นเป็นของฝากหรือเป็นของขวัญก็ได้

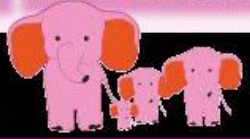
รายได้จากการจำหน่ายกระปุกออมสินพังชมพูนั้นส่วนหนึ่งจะเป็น**ทุนการศึกษาแก่นิสิตที่ศึกษา** อยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

สมัครเรียนภาคปกติ (จันทร์-ศุกร์)
รอบโควตา เรียนฟรี 1 ปีการศึกษา
รอบทั่วไป เรียนฟรี 1 ภาคการศึกษา

เปิดเรียน ภาควันจันทร์-ศุกร์ และ ภาควันเสาร์-อาทิตย์
@mcunk MCUNK
www.nk.mcu.ac.th สื่อสารองค์กร มจร หนองคาย

โทร. 086-8590082 หรือ 087-8531097

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

การจัดนิทรรศการและจำหน่ายพังชมพู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ได้ออกบูทจัดนิทรรศการและจำหน่ายกระปุกออมสินพังชมพูในงานต่างๆ ดังนี้

งานเปิดตลาดชุมชนพุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

งานแม่ทัพธรรมศึกษาสัญจร ประจำปี ๒๕๖๗ วันที่ ๒๓ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗
ณ วัดพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การมอบโล่เกียรติคุณและของที่ระลึกแก่หน่วยราชการ ชมรมศึกษา ชั้นภาครัฐและเอกชน

สมัครเรียนภาคปกติ (จันทร์-ศุกร์)
รอบโควตา เรียนฟรี 3 ปีการศึกษา
รอบทั่วไป เรียนฟรี 1 ภาคการศึกษา

เปิดเรียน ภาควันจันทร์-ศุกร์ และ ภาควันเสาร์-อาทิตย์
@mcunk MCUNK
www.nk.mcu.ac.th สื่อสารองค์กร มจร หนองคาย

โทร. 086-8590082 หรือ 087-8531097

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย
ม จ ร
หนองคาย
ผลผลิต
เปิดรับ
2568
ระดับปริญญาเอก
ระดับปริญญาโท
ระดับปริญญาตรี
ระดับประกาศนียบัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย

สดุดีมหาราชา พระเมตตา สาธารณสุขไทย
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชท่าบ่อ

ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ	: พระปริยัติรัตนาลงกรณ์
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วัน ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
ภูมิลำเนา	: วัดศรีชมชื่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดศรีชมชื่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
สถานที่ทำงาน	: ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ติดต่อ	: 11anan@windowslive.com
โทรศัพท์	: ๐๖๒-๙๑๔๕-๖๕๑

การศึกษา	: ปริญญาตรี –พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	: ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๕๙	: พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองคายวิทยาคาร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๖๐	: แรงจูงใจการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันของผู้ประกอบการร้านค้าตลาดริมโขง : กรณีศึกษาตลาดท่าเสด็จ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ประวัติผู้วิจัย

๒. ชื่อ - สกุล : พระภาวนาวัชรมุนี, ดร.
ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
สถานที่ทำงาน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ติดต่อ :
โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๕๑๔-๘๗๙

การศึกษา : ปริญญาตรี –พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: ปริญญาโท –พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: ปริญญาเอก –พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๖๖ : การพัฒนาเครือข่ายชุมชนสมานฉันท์ วัด ประชา รัฐ สร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๘

ปี ๒๕๖๗ : แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในธัมมจักรกัปปวัตนสูตร

ปี ๒๕๖๗ : มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

ประวัติผู้วิจัย

๓. ชื่อ - สกุล : พระครูโพธิชยานุสิฐ
ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
สถานที่ทำงาน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ติดต่อ :
โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๕๑๔-๘๗๙
การศึกษา : ปริญญาตรี –พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: ปริญญาโท – บริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๖๗ : มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรม สร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

ประวัติผู้วิจัย

๔. ชื่อ - สกุล : พระมหาประหยัด ปญญาวโร,ดร.
ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
สถานที่ทำงาน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ติดต่อ :
โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๕๑๔-๘๗๙
การศึกษา : ปริญญาตรี –พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา ศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: ปริญญาโท – พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: ปริญญาเอก– พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๖๗ : มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรม สร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

ประวัติผู้วิจัย

๕. ชื่อ - สกุล : นางอิงอร บุตรศรีผา

วัน เดือน ปีเกิด : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๐

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

สถานที่ทำงาน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ติดต่อ :

โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๕๑๔-๘๗๙

การศึกษา : กศม. (การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๕๖

: ค.บ. (ครุศาสตรบัณฑิต) สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พ.ศ. ๒๕๔๔

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๖๗ : มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย

ประวัติผู้วิจัย

๕. ชื่อ - สกุล : นายอนันต์ คติยะจันทร์
วัน/เดือน/ปีเกิด : วันเสาร์ที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐
ภูมิลำเนา : ๒๒๐ หมู่ที่ ๗ ตำบึงทวาย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร
ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
สถานที่ทำงาน : ๒๑๙ หมู่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ติดต่อ : 11anan@windowslive.com
โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๕๑๔-๘๗๙
การศึกษา : ปริญญาตรี –พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์
สาขาวิชา ศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๕
: ปริญญาโท –ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชา สังคมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๔๘

ผลงานวิจัย

ปี ๒๕๕๘ : บทบาทของพระนิสิตที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๕๙ : บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ : กรณีศึกษาวัดศรีชมพูองค์ตื้อ ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๖๐ : การพัฒนาการเรียนรู้บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๖๑ : การสวดสรภัญญะกับการจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสวดสรภัญญะในจังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๖๒ : การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย
ปี ๒๕๖๓ : การพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านป่งไฮราษฎร์สามัคคี อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
ปี ๒๕๖๕ : ศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในสภาวะวิกฤติ “โควิด-19” โรงเรียนพระธาตุบังพวนวิทยา จังหวัดหนองคาย